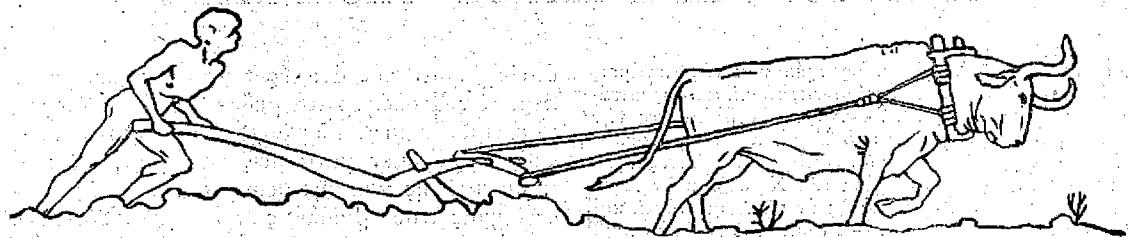

† ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ο Γ'

ΠΑΝΔΟΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΓ' 15-30
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1912

ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΠΟΥ ΑΡΜΑΤΩΘΗΚΕ*

Κ'έλα, έτοιμάστε τάντρα σας φουστάνια,
καρδιές, γυναικείς τριπονετικές,
ἀπό ἀγριιλιές καὶ δάφνες τὰ στεφάνια,
κι ἀπό μαργαριτάρια τὰ γιορντάνια,
νιόνυφες, μάννες, ἀγαπητικές.

Γιορτερά φωτολοῦστε τὰ παλάτια,
τὰ σπίτια σας δρυμάνοιχτα, χλωρά.
Γυνονᾶν. Φούμαζουν πόλεμόχαρα ἄτια,
σὰν τὰ σπαθιά λάμπουν, τρυπτάν τὰ μάτια.
Βιολιά, κρασί, ξεφάντωμα, χαρά!

Γυνονᾶν οι νικητὲς τυραννομάχοι,
καλότυχες ποὺ θὰ τοὺς ξαναβροῦν,
φοντάζουνε σὰν κάστρα καὶ σὰ βράχοι,
καὶ μοναχά δύσους ἔφας μάυρη μάχη
τὴ χαρὰ τῆς χαρᾶς δὲ θὰ χαιροῦν.

Κι ἀνίσως μέσ' στὸν ἄραχνο τὸν ἄδη
ξαφνιάσσουνε τῶν ἵσκιων τὸ κοπάδι
χοροὶ τοῦ ἀπάνον κόσμου καὶ φλογέρες,
κι ἀνίσως οἱ Σπαρτιάτισσες ρωτήσουν,
οἱ Σουλιώτισσες δὲ τὶς ἀπαντήσουν:

— Οἱ ἐγγόνες εἶναι κ' εἶναι οἱ θυγατέρες.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

* Άπο μίαν σειράν ποιημάτων «Στὴ χώρα ποὺ ἀρματώθηκε» τοῦ νέου βιβλίου¹ τοῦ κ. Κωστῆ Παλαμᾶς «Η Πολιτεία κ' ἡ Μοραξιά». Τὸ βιβλίον θὰ κυκλοφορήσῃ ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑΙ ΥΠΟΜΝΗΣΕΙΣ

Διακοίνωσις της Αγγλίας, προτερέουσα τάς Δυνάμεις νά υποστηρίξουσι Λαούς έγειροντας τά δόπλα πρός κατάλυσιν τῶν τυραννών των. — Λόγος ἀποβλέποντες τὴν διατήρησην τῆς Τουρκίας ὑπὸ Ἀγγλούς διπλωμάτου. — Η Ρωσοφρούσια τῶν δυτικῶν Δυνάμεων. — Τίνες πρώτοι οἱ πρόδειξαν τὴν συμμαχίαν τῶν Χριστιανικῶν Κρατῶν. — Λόγος ἀποτυχίας αὐτῆς ἐν τῷ παρελθόντι, καὶ ἔπιτυχίας αὐτῆς σήμερον. — Γνώμη τοῦ Καρβούνος πρὸς δόριον τῶν ἀξιώσεων τῶν νικητῶν. — Η τύχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Η μνήμη λέγει δὲ Guizot εἶναι ή μήτηρ τῆς προοριστικότητος, καὶ τὸ παρελθόν κατέχει εὐδύτατον χρόνον ἐν τῷ παρόντι. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταῦτης ἐμπνεόμενοι, προβαίνομεν εἰς τὴν ὑπομηνήσιν διπλωματικῶν ἐγγράφων, ἀγορεύσεων ἐπιφανῶν πολιτειολόγων, περὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος, καὶ ἐνεργειῶν, οἵτινες ἀνήκησαν εἰς περιωπὴν παγκοσμίων γεγονότων, καὶ τὰ δόπια καίτοι παρελθοντος ἐποχῆς, στενῶς συνδέονται πρὸς τὴν ὑφεστῶσαν πολιτικὴν καταστασίν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν γένει.

Ἄρχομενον ἀπὸ τῆς διακοινώσεως, τὴν δύοιαν πρὸ πεντήκοντά καὶ δύο ἑτῶν, καὶ ὠδισμένως τὴν 27 Ὀκτωβρίου 1860 ἀπέστειλεν δὲ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αγγλίας, λόρδος Russell, πρὸς τὸν τότε πρωθυπουργόν, καὶ δημιουργὸν τῆς Ἰταλικῆς ἐνότητος κόμητα Καρβούνο, δι' ἣς εὐγάλωττος, καὶ διὰ τῆς ἐπικλήσεως ἐτί τῆς γνώμης δοκιμωτάτου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συγγραφέως τοῦ διεθνοῦς δικαίου, προμαχεῖ ὑπὲρ τῆς ὑποστηρίξεως Λαοῦ μαχομένουν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του.

Όταν, λέγει ἐν τῇ ἀνωτέρῳ διακοινώσει του, «λαός τις λάρη δι' εὐλόγους αὐταῖς δόπλα κατὰ τῶν τυράννων του, ἐνεργεῖ πολλὰ δικαίαν καὶ γενναιάν, καὶ πᾶσαν αἱ Δυνάμεις δρεῖλοντο νὰ ὑποστηρίξωσι τοιοῦτον λαόν· ἀποτελεῖ ἀληθῶς εὐάρεστον θέαμα νὰ στρέψῃ τις τοὺς δρθαλλοὺς πρὸς λαὸν καθιδρύοντα τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ θεμελιῶντα τὸ ἔργον τῆς ἀνεξαρτησίας του ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμπαθεῶν καὶ τῶν ελλιπούντων εὐχῶν τῆς Εὐρώπης». Καθ' ἣν ἀνωτέρῳ ἐποχὴν δὲ λόρδος Russell ἀπηρίθμητε τὴν μνησθεῖσαν διακοίνωσιν, ἥτις δύναται νὰ ἐπικληθῇ διεθνὲς εὐαγγέλιον, εἰχεν ὑπὸ δψιν του τὸν ίατλικὸν λαόν, δοτις ἥρατο τὸ δόπλα, ἵνα καταλύῃ τὴν θεοκρατικὴν τυραννίαν τοῦ ἀλανθάστου Πάπα, καὶ τὴν ἀπολυταρχικὴν τοῦ βασιλέως τῶν δύο Σικελιῶν. Τὰς ἐν αὐτῇ ἀναγραφομένας ἀρχάς, ἀπεδέξαντο· μετ' οὐ ποὺν καὶ πᾶσαι αἱ ἐνδωπαῖς καὶ Δυνάμεις καὶ σύντος ἐπετεύχθη καὶ διπλωματικῶς ἡ τῆς Ἰταλίας ἔνωσις καὶ ἐὰν τότε

ἀπεδέχθησαν τὰς ἀνωτέρω ἀρχάς, προκειμένου περὶ τῶν Ἰταλῶν, κατὰ μεῖζονα λόγον σῆμερον, προκειμένου περὶ τῶν μαχομένων χριστιανικῶν λαῶν γράφομεν κατὰ μεῖζονα λόγον, διότι αἱ τύρανναι τῆς παπικῆς θεοκρατίας καὶ τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ βασιλέως τῶν δύο Σικελιῶν, συγκρινόμεναι πρὸς τὰς οὐχὶ τυραννίας μόνον, ἀλλὰ ἀμειλίκτους σφαγάς, δημόσεις καὶ θηριώδεις αὐτόχθονια τυραννίας τῶν Τούρκων κατὰ τῶν χριστιανικῶν λαῶν, εἰγαὶ ὡς αἴραι ἐφινοῦ ἔσφρον, πρὸς θυέλλας καὶ καταιγίδας ἀνεμοκράτορος Αἰόλου, αἴτινες, καὶ αὐτὰς τοῦ Λιβάνου τὰς κέδρους, ἀπὸ τῶν βαθυτέρων ἐγκάτων τῆς γῆς, ἔκρυσσονται καὶ ἀνατρέπονται.

Εἰδικῶς δὲ πρὸς τὴν Τουρκίαν, καὶ ἐν διπλωματικοῖς ἐγγράφοις, καὶ ἐν ταῖς συζητήσεσι τῶν βουλῶν τῶν δυτικῶν τῆς Εὐρώπης Δυνάμεων, περὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, ἀπαντῶμεν φλογερὰ κατηγορήσια, καὶ παρ' ἐκείνων ἐτί τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες πάσῃ δυνάμει ὑπεστήριξαν τὴν Τουρκίαν. Αὐτὸς δὲ πρόδμαχος τῆς διατηρήσεως τῆς Τουρκίας, καίτοι ὑπουργὸς τότε (τὸ 1877) διατελέων Cross, ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου τῆς 7^{ης} Μαΐου 1877 ἀπῆγγειλε τοὺς ἐπομένους δέξιους ὑπομνήσεως λόγους: «Βδελύττομαι τὴν Τουρκίαν ἐκ βάθους τῆς ψυχῆς μου, οὐδὲν εὐρίσκω πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς τοῦτο λέγω ἐν δύναμι οὐ μόνον ἔμου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλών συνυποργῶν μου (ἐπενφημίαι); ἀλλὰ διαφέρει ἡμᾶς καὶ τὴν Εὐρώπην νὰ μη πλησίασσον οἱ Ρῶσοι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, οὐδὲ νὰ καταλάβωσιν αὐτήν». Ο δὲ μέγας Γλάδστων ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου προσέθετο τὰ ἐπόμενα: «Ἐργον ἐρδοξότατον θὰ ἐπετέλει η Εὐρώπη, καὶ ίδιας ἡ Αγγλία, καταλύνοντα τὸν ἀπιμότατον τῷ ζυγῷ».

Σφρόδρον οὐχ ἦττον κατηγορητήριον κατὰ τῆς Τουρκίας ἀπῆγγειλεν δὲ Bright. «Ο ἔξοχος φιλελύθερος καὶ φιλάνθρωπος οὗτος πολιτευτής, περὶ 52 δλων ἑτῶν, ἐν τῇ συναδρίᾳ τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου τῆς 4^{ης} Αὐγούστου 1860, διεπάντες οἱ λαοὶ ἐφεύροσσαν κατὰ τῆς Τουρκίας, ὡς ἐκ τῶν σφαγῶν, ἀς αὐτῇ ἐν Συρίᾳ ὑπεκίνησε κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ βίηματος ἐξώρικε τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν νὰ καταστέλῃ πᾶσαν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Τουρκίας ἐν Εὐρώπῃ ἐνέργειαν, καταδεικνύων τὸ ἀδιόρθωτον τοῦ χαρακτῆρος τῶν Όθωμανῶν, καὶ τὸ ἀνωφελές τῆς ὑποστηρίξεως αὐτῶν. Δεῖν δύματα, ἀπέναντι τῶν μεγαλυτέρων καὶ σοβαρωτέρων συνεπειῶν, οἵτινες θελον

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΕΘΕΛΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΣΤΑΔΙΟΥ

ἐννοήσω, εἰπεν ἐν ἐπιλόγῳ, διατί ὑποστηρίζετε τὸ φυσικὸς ἀδύνατον νὰ διατηρηθῇ, καὶ δὲν συζητεῖτε τίνι τρόπῳ γὰρ ἐγκαθιδρύσετε νέαν καὶ κρείσσονα κυβέρνησιν. Τὸ ζῆτημα τῆς Κωνσταντινούπολεως, τὸ τομιζόμενον μέγα πολιτικὸν ζῆτημα, δὲν εἰγαὶ βεβαίας δυσκολία ἀνυπέρβλητος. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ διτὶ ἡ Πρόνοια προώρισε μεγάλην πόλιν, εἰς τοσοῦτον ὥραιαν θέσιν, δπως χρησιμεύσῃ εἰς αἰδῶνα τὸν ἀπαγτα, ὡς μῆλον ἔριδος, ἀνὰ μέδον τῶν εὑρπατῶν ἐθνῶν».

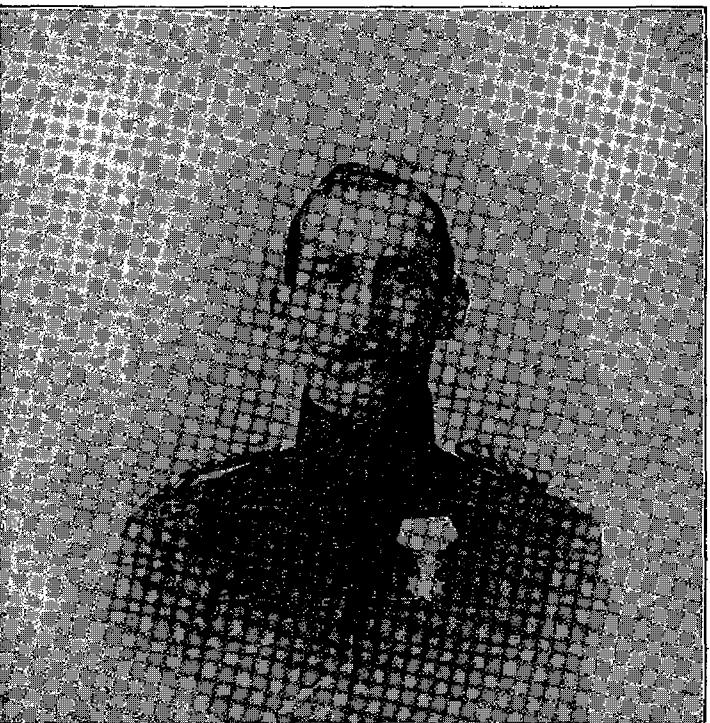
«Ἀπαντῶν εἰς τὰ ἀνωτέρω, δὲ τότε πρωθυπουργὸς τῆς Αγγλίας Palmerston, ἐδικαιολόγησε τὴν ὑποστήριξιν τῆς Τουρκίας διὰ τῶν ἐπομένων: «Δεῖν ἐσκέφθη δὲ ἐντιμός βουλευτής, δοποῖαι ἔσονται αἱ συνέπειαι τοῦ διάμελισμοῦ τῆς Τουρκίας, καὶ πόσον ἐνδέχεται νὰ προσκρούσῃ εἰς τὰ συμφέροντα πολλῶν Κρατῶν. Διορᾶ τὰς κακώσεις τῆς σήμερον ἡμέρας, ἀλείει δύως τὰ δύματα, ἀπέναντι τῶν μεγαλυτέρων καὶ σοβαρωτέρων συνεπειῶν, οἵτινες θελον

¹ Εννοεῖ τὰς σφαγὰς τῆς Σύριας.

προκύψει ἐν τῇς παραδοχῆς τῶν ἀρχῶν του». Σαφέστερον καὶ ἀναλυτικώτερον διετύπωσε τοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ τε Αγγλία καὶ ἡ Γαλλία, καὶ πάσαι αἱ κραταὶ Λινάμεις, πλὴν τῆς Ρωσίας, ὑπεστήριξαν τὴν διατηρησιν τῆς Τουρκίας ἐν Εὐρώπῃ, κατ' Ιούλιον τοῦ 1876 δὲ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αγγλίας λόρδος Derby. «Ἀπαντῶν οὗτος, πρὸς ἐπιτροπὴν τῶν χριστιανικῶν λαῶν, δι' οὐ κατηγγέλλετο ἡ Αγγλία, ὡς ἡ μόνη τὴν ἀκεραιότητα τῆς Τουρκίας ὑποστηρίζουσα, ἐνῷ αἱ λοιπαὶ Δυνάμεις ὑπο-

*nesty is the best policy*¹, άνευρίσκομεν τὸ μυτήριον, πᾶς ἐνῷ πᾶσαι αἱ Δυνάμεις ἀνεγνώριζον, ὡς στῆγα τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν διατήρησιν τοῦ ὁδωμανικοῦ κράτους ἐν Ἐδρῶπῃ, πᾶς προσεπάθουν νὰ διατηρήσωσιν αὐτό, ὡς κατεδείχθη καὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου.

Ἡ συναίσθησις ἐν τούτοις, διαδύνατον ἡτο καὶ εἶναι νὰ διατηρηθῇ ἐν Ἐδρῶπῃ, τοιοῦτον ἀκρατον, εἰς σφραγίδας καὶ πάντοιας ὑγριωδίας Κράτος, ὠδήγησεν οὐκ ὀλίγους ἄνδρας ἐπιφανεῖς νὰ ὑποδέξεωσι τίνι τρόπῳ ἥδυνατο νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἔξαφάνισις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἐδρῶπης. Δισαριθμητοί εἶναι αἱ λύσεις, τὰς δποίας βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες καὶ οἱ ἐπιφανεῖς τῆς ὑφηλίου διπλωμάται ὑπέδειξαν. Τὰ δριαίτινα παρέχουν ἡμῖν τὰ «Παναθήναια», δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ἐκδεσμευεν οὐδὲ τὰς σπουδαιότερας τῶν τοιούτων λύσεων², ἕφ³ φεροιοργόμενα εἰς τὰ ἀφροδάντα τὴν διὰ τῆς συμμαχίας τῶν χριστιανικῶν λαῶν λύσιν, ὡς ἔφαρμοσθείσαν ἥδη, καὶ ἐντεῦθεν ἐπίκαιρον. Τὴν λύσιν ταύτην πρῶτος ὑπέδειξεν ὁ Ἀγγλος διπλωμάτης κόμης Russell, διακριθεὶς ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ 1860 καὶ ὡς πρωθυπουργὸς βραδύτερὸν⁴ οὗτος κατ' Ἀρδίλιον τοῦ 1876 ἐδημοσίευσεν εἰδικὴν μελέτην, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸ 1876». Μετὰ τὴν ἔκθεσιν διαφόρων πολιτικῶν γεγονότων καὶ ἐμβριδῶν ἐπ' αὐτῶν κρίσεων, προβαίνει εἰς τὸ ἐπόμενον συμπέρασμα: «Μοὶ φαίνεται ρεμβάζοντι ἐπὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ὅτι δπτασία τις, ὡς ἐσυνείθιξε νὰ λέγῃ ὁ λόρδος Bruchman, διήρχετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ἐξ κύριοι ἐκάθηντο ἐπὶ μεγάλης τραπέζης ἀντιπροσωπεύοντες τὴν Αὐστρίαν, Γαλλίαν, Γερμανίαν, Μεγάλην Βρετανίαν, Ἰταλίαν καὶ Ρωσίαν ἐνῷ πάντες οὗτοι ἐκάθηντο διαποροῦντες καὶ διασκεπτόμενοι, προσήχθη καὶ ἔξεδιπλωθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἐν ἔγγραφον, φέρον τὸν

Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
Στρατιωτικὸς διοικητὴς Θεσσαλονίκης

τίτλον «Οροὶ συνθήκης συμμαχίας πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς τονιζομῆς αὐτοκρατορίας ἐν Ἐδρῶπῃ». Η συνθήκη ἀρχεται· δι' ἀρδθρους ὁρίζοντος τὴν σύστασιν ὄμοσπονδίας, ἥτις δύναται νὰ ὀνομασθῇ «Ομοσπονδία τοῦ Δουνάβεως», ἀπομίμησις τῆς ὄμοσπονδίας τοῦ Ρήνου, ἐπὶ τῆς γαλλικῆς αὐτοκρατορίας, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ὄμοσπονδία ἔκεινη σκοπὸν εἶχε τὴν καταστροφὴν τῆς ἐλευθερίας, ἐκάστου τῶν ὑπὸ αὐτῆν ταχθέντων Κρατῶν, ἐνῷ ἡ ὄμοσπονδία αὐτῆ ὀκοπεῖ τούναντον τὴν ἔξασφαλιστικὴν ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας ἐκάστου μέλους, τῶν εἰς αὐτῆν ὑπαχθησομένων. Ως μέλος τῆς ὄμοσπονδίας ταύτης δ. λόρδος Russell ὑποδεικνύει τὰ νῦν συμμαχήσαντα Βαλκανικὰ Κράτη, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Σερβίαν, τὴν Βοιλγαρίαν καὶ τὴν μῆτρα συμμαχήσασαν ἥδη Ρωμαϊνίαν, τῇ πρόσθηκῃ ἐτέρου κράτους, Κροατίας καὶ Ερζεγοβίνης. Η ὄμοσπονδία τῶν ἀνωτέρω κρατῶν θὰ κατάργησῃ τοὺς καὶ τότε καὶ ἥδη ὑφισταμένους περιορισμούς τῆς ναυσιπλοΐας ἐν τῇ Μαύρῃ θαλάσσῃ καὶ θὰ προκαλέσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῶν λιμένων τῆς Ὁδησοῦ καὶ Σεβαστούπολεως εἰς τὰ πλοῖα τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ο κόμης Russell προνοεῖ ἐν τῇ αὐτῇ μελέτῃ τοῦ, καὶ περὶ τῆς προστασίας

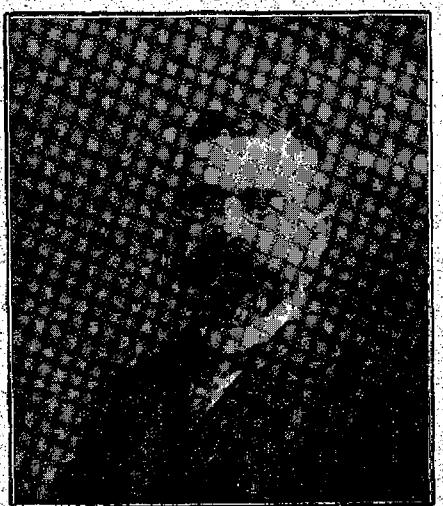
τῆς ὄμοσπονδίας ταύτης, δῆλος παρὸ τοῦ ὄμοσπονδίου κράτους τοῦ λογινοτέρου ὀντῆς διαταραχῆ, ὡς τοιαύτας δὲ ὑπέδειξε τὴν Αὐστρίαν κατὰ ἤηράν καὶ τὴν Ἀγγλίαν κατὰ θάλασσαν.

Τὴν διὰ τῆς συμμαχίας τῶν χριστιανικῶν Κρατῶν, ἐκδιώξειν τῆς Τουρκίας ἐκ τῆς Εὐρώπης, ὑπέδειξεν ἀρνητικῶς, καὶ δὲ ἐπιφανέστερος τῶν συγχρόγων του πολιτικῶν τῆς Τουρκίας. Φουάτ, δστις ὄρητως εἶπεν, διτι, ἐνόσῳ οἱ Γκιασούρηδες ἐρίζουσι μεταξύ τῶν, καὶ δεσποτεῖα τῶν Οσμανιδῶν ἔσται ἀκλόνητος.

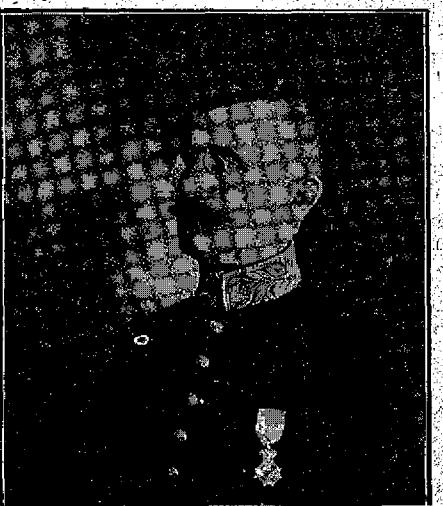
Ἐκ τῶν διπλωματῶν τῶν ἀλλων Κρατῶν, τοιαύτην λύσιν ὑπεστήξαν τὸ 1887 ὁ τότε πρωθυπουργὸς τῆς Ἰταλίας Κρίστιης, καὶ δὲ τῆς Σερβίας Γαρρασανίν τούναντὸν ὁ ὑπουργὸς τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν Νάσσεβιτς, καὶ δὲ τότε ἀνθηγειων Σταμπούλιωφ, ἐμεώρουν τὴν ἰδρυσιν τῆς τοιαύτης ὄμοσπονδίας ὀσκόπον καὶ ἀνέψιτον. Ἐκ τῶν προεχόντων πολιτικῶν τοῦ ἡμετέρου Εδουνους, τὴν ἀνωτέρῳ λύσιν κατ' ἀρχὴν ἀπεδεξατο δι πάνυ μητρούς Χαρίλαος Τρικούπης, κατ' Ιούνιον τοῦ 1891, ὅτε ἐπεσκέψη τὰς πρωτευούσας ὅλων σχεδὸν τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν πρωθυπουργὸς τότε τῆς Βουλγαρίας ἐτύγχανεν δι Σταμπούλιωφ, δι λακτίσας τὴν Ρωσίαν κατέδι ελευθερώσασαν τὴν πατρίδα τοῦ Βουλγαρίαν, καὶ συνταχθεὶς τῇ Ἀγγλίᾳ, δῆλος ἐπιτύχη τὴν σύνενωσιν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ἥν καὶ ἐπέτυχε, μετὰ δεκαετῆ μόλις παρέλευσιν κυρώσας τὸ ἀξιωμα ἐπιφανούς Γάλλου διπλωμάτου, *«Les amis politiques, ne sont pas des amis»*. Γνωστή εἶναι ἡ ἔκβασις

τῆς ὑπὸ τοῦ Τρικούπη προταθείσης συμμαχίας, ἥν ἀντήλλαξεν δι τότε ἀνθηγειων τῆς Βουλγαρίας ὀντὶ πινακίνων φαῆς ὀντὶ τῆς ἐκδόσεως προσθέτων βερατίων πρὸς περιορισμὸν τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριάρχου. Ἀπετυχε τότε ἡ συμμαχία, ἥν ἐπεδίωξεν ἥδη δι περοφῶς τοὺς θῶμιγγας τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἐδουνους ἡμῶν συγχρότον, δι δὲ λόγον ἐπέτυχε σύμερον — ἐφ' ὅσον ἐπέτυχεν — ἡτο διότι, δὲ μὲν Τρικούπης συνήντησε τοὺς Ἡγεμόνας καὶ Κυβερνήτας τῶν αὐτῶν Κρατῶν, ἥκιστα προσθατικοὺς καὶ διεργοκείς, δῆλος κατανοήσωσι τὴν σπόνδαιστητα τῆς προταθείσης συμμαχίας, ἐνῷ δ. κ. Βενιζέλος ἡγετήσης νὰ συναντήσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς ν' ἀναμερήσωσι τὰς συνεπείας τοιούτου ἔργου:

Ἐν τούτοις καὶ διὰ τῆς μέχρι τοῦδε ὑφισταμένης συμμαχίας, καὶ μεδ' ὅλας τῶν συμμαχῶν τὰς ἴνκας, ἥ πάγκαλος πόλις τῆς ὑφηλίου, μὲ ζωτικότητα Λεωναίας «Υδρας ἐπιβάλλεται καὶ πάλιν, ὡς ἀκλόνητος κοιτὶς τοῦ Ἰσλάμ. Ο συμμαχὸς Ήρακλῆς τῇ παρεμβολῇ πρωτίστως τοῦ Εδουνους ἡμῶν στόλου, παρίσταται ἵσχυρος πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ τρόπου δι' οὐ κατώρθωσεν, ἵνα καταστείλῃ τὴν ἀναβλάστησην τῶν τῆς Λεωναίας κεφαλῶν ἀλλ' ἥ πειστικὴ τοῦ Νέστορος τῶν διπλωματῶν τῆς ἐποχῆς του συμβουλή, ἐπιβάλλει τοῖς συμμαχοῖς, πρωτίστως τοῖς Ἑλλησι, τὴν ἀναβολήν. Ο Καβούρης ἐν τῷ ἀπὸ 9 Οκτωβρίου 1860 διαγγέλματι τοῦ νικητοῦ βασιλέως του, καὶ ἐν τῇ πορτῇ μετὰ τὴν ἐνωσιν τῆς Ἰταλίας, συνεδριάσει τῆς Βουλῆς, κατηγορήθεις διότι δὲν κατέλαβε καὶ τὴν Ρώμην, ἔδωσε τὴν ἐπομένην

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Προσωπινὸς διοικητὴς Θεσσαλονίκης

ΕΠΟΥΡΓΟΝ ΣΤΕΛΛΑΚΗΝ
Διοικητὴς Μιτυλήνης

¹ Η τιμώτης εἶναι ἥ καλτέρα πολιτική.

² Τὸν Ε' αἰώνα δι βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Κάρολος VIII καὶ δι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ III' αἰώνος τότε τῆς Ἀγγλίας πρωθυπουργὸς Γεωργιος Κάννιγκ, ὑπέδειξεν τὴν διὰ τῆς Ἐλλάδος, ἀντικατάστασιν τῆς Τουρκίας.

συμβουλήν. «Τὸ ξῆτημα τῆς Ρώμης δὲν εἶναι δεῖ ἐκείνων, τὰ δόπια διὰ μόνου τοῦ ἔφους δύνανται νὰ λυθῶσι; τὰ ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντα ἥθικά ἐμπόδια, δι’ ἥθικῶν μόνον δυνάμεων δύνανται νὰ ἐκλείψωσι, καὶ πεποίθαμεν ὅτι ὑπέτον ἦ βραδιον οἱ ἥθικαι αἰτται δυνάμεις, θέλουσι φέρει εἰς τὰς πύλας τῆς ἐνδόξου ἐκείνης μητροπόλεως μεταβολήν, σύμφωνον πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ λαοῦ τῆς εἰναὶ συνετῆ καὶ πατριωτικὴ συμβάντικη περιουμένωμεν τὴν σωτήριον ταύτην μεταβολήν διὰ τοῦ χρόνοι τελεσθομένην¹.» Οσα τότε ἐξέθετο ὡς προφητάναις περὶ τῆς Ρώμης δι Καρύον, πολλῷ μᾶλλον δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι περὶ τῆς Κωνσταντινούπολεως ὅτι ὁ μέγας Ναπόλεων ἐν Τιλσῖτ συνεσκέπτετο μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξανδρού περὶ τῆς διανομῆς τοῦ κόσμου καὶ ἐξήτησεν δι Άλεξανδρος τὴν Κωνσταντινούπολιν, δι Ναπολέων ἀπίντησεν «οὐδέποτε ταύτην, οὐδέποτε τοῦτο θά ἐσήμαινε κο-

¹ Η προφητεία αὗτη τοῦ Καρύου ἐξετελέσθη μετά δεκαετίαν μόλις, τὸν 19 Σεπτεμβρίου 1870, εἰσῆλθον εἰς τὴν Ρώμην ἐν τυμπάνοις καὶ χρόνοι, ἐν χρόναις καὶ δρόμοις, ἀνεῦ θυσίας ρωνίδος ὄματος, τὰ ἵπαλικά στρατεύματα, ὃς ἐκ τῆς καταλύσεως τῆς Αὐτοκρατορίας, τοῦ τὸν Πάπαν ὑποστηρίζοντος Ναπολέοντος.

Π Ο Λ Ε Μ Ο Σ

Ἐξώ, τοῦ χινοπόρου μῆνυμα
δεύτερην ἀνοιξι σκορπίει.

Ἐμοὶ τὸ κάθε ἀμπέλι ἀτρύγητο
ρέθει μὲ τὸν καρπὸ ποὺ δχνορροδίζει.

Μες στὸ ληνὸ τὸ πόδι δὲν ἔχτυπτος,
νὰ τρέξῃ ὁ μούστος καὶ νὰ φέρῃ
στὴ θλίψι λήμη μέδη στὴ χαρά.
τὸν κόκκινο ἴμερο στὸ νέο τὸ ταῖρι.

Τώρα τὸ πόδι ἀλλοῦ φτερονόκοπᾶ
σὲ νέον ἡ Ἀμαζόνα πανηγύρι
τὰ παλληκάρια ἔστηθη κρασὶ κερνᾶ
μές ἀπ’ τ’ ἀνθρώπινο τὸ πατητῆρι.

Τὰ παλληκάρια ψήλωσαν, γιγάντωσαν,
μὲ τὸ απαίδι τὸν οὐρανὸν ἀγγίζουν.
Αὐτοὶ ποὺ ταπεινοὶ τῇ γῇ τοὺς ὠργώναν,
σπέργουν τὸν τρόμο καὶ κορμιά θερίζουν.

Κι’ ἀπάνωθε τοὺς τὸ ἄτομο
τοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς στὴν πλάσι
τοὺς ἡσκιούς δείχνει φοβεροὺς καὶ γίγαντες
λόγγους, βουνά, κορμιά καὶ δάση.

σμοκρατοφίαν», «Η Κωνσταντινούπολις μετὰ τοῦ Βόσπορου ἀς ἀνήμη εἰς μηδένα καὶ εἰς ἀπαρτατας» καὶ εὐλόγως διότι ἔκτος τῆς πολιτικῆς σπουδαίωτης, ἦν αὕτη κέκτηται, οἱ σιδηρόδρομοι καὶ τὰ ἀτμόπλοια ἀνέδειξαν τὸν Βόσπορον κέντρον τῶν μεγίστων τῆς φρηλίδου σύμφερόντων, ἀτίνα σήμερον διὰ μόνης τῆς διεθνοῦς οὐδετερότητος δύνανται τέλεσφόρως νὰ προστατευθῶσι. Τὰ στρατιωτικὰ τρόπαια τῶν συμμαχικῶν στρατῶν, καὶ ἡ δι’ αὐτῶν περιστροφὴ τῆς ἀγεράρχου Τουρκίας, εἰς πτύσσοντα κομιστὴν τοῦ δίσκου τῆς ἐπαίτειας, καταδεικνύουσι τὴν προορατικότητα τῶν ὑποδειξάντων, καὶ ἔτι πλέον τῶν ἐπιτυχόντων τὴν ἐφαρμογὴν τῆς λύσεως ταύτης. Ελπίζουμεν ὅτι καὶ τὰ διπλωματικὰ ἀποτελέσματα ἔσονται παρεμφερῆ πρὸς τὰ στρατιωτικά. Ἑκτὸς ἐάν τις τῶν κιθερώνων τὰ σύμμαχα Κράτη ὑποστῇ μεγίστην μείωσιν τῆς διανομῆς αὐτῶν καταστάσεως, κατὰ τὴν φράσιν τῶν Ρωμαίων νομομαθῶν. «Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀνῶ σχόδην τὰς διανοίας διηγεκώς τηρήσωμεν τὴν ἐντολὴν ἐπιφανοῦς διπλωμάτου, καὶ ἢν ἡ δυαποτίσια εἴναι ἔργον φρονήσεως, καὶ ὅτι αἱ πύλαι τῆς διπλωματίας δὲν ἀνοίγονται, ἀλλὰ διαρρηγήνονται.

Δ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

Κορμιά! τάχα στὸ κοινητῆρι σας
ἀνθια ἀπ’ τὴ φρίκη θὰ φυράσουν;

Κι’ ἀσφόδελοι μὲ μάτια κέφινα
θὰ στάξουν σὰ δάκρυα καὶ θὰ λιώσουν;

Μραίο κορμάκι! Εστρώθηκε
μὲ τ’ ὀνειρο τὸ εὐγενικὸ στὰ στήθη,
είτε μὲς στὴν ψυχούλα ποὺ ἐσπαστάριζεν,
«Ἐνας δι θάνατος!» κι’ ἀλοκοιμῆθη.

Ματάκια ἀλδα στηλώθηκαν
σινηστὰ στὸ φῶς καὶ τίμια χέρια
ἀλύγιστα χωρὶς ὄρμη μὲς στὴν αὔγη,
καὶ τρόμου σκιές κάτω ἀπ’ τ’ ἀστέρια.

Εἰκόνα θλιβερώτατη ποὺ σ’ ἔγραψεν
ἡ δοιτη καὶ τοῦ πολέμου ἡ φρίκη,
μονάχα σὲ γλυκαίνει δταν περνάγη
ἀπάνωθε σου ἡ Νίκη,

Η Ἀμαζόνα ἡ ἔλογιαστρα ποὺ ἔσυρε
τὸ νέα κορμά στὸ πανηγύρι,
ποὺ σὰν καρπὸ τὰ τρύγησε καὶ μάζωξε
τὸ ἀψὲ κρασὶ Δόξας τὸ ποτῆρι.

ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΔΑΦΝΗ

ΦΟΝΕΥΘΕΝΤΕΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Βασ. Καραβαλιώτης, "Μιασχός"

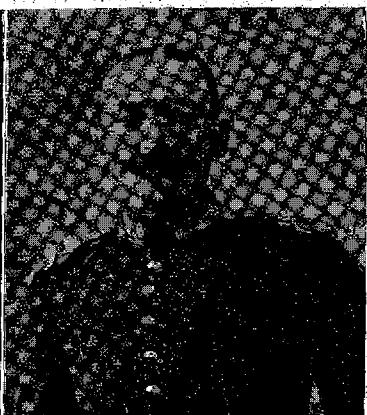
Κ. Μαυρομιχάλης, 'Αντισυντ. Πεζικού' Αγησ. Παπαδήμας, Ταγματάρ. Πεζικού

Ιωάνν. Γιάννακος, "Υπολογ. Πεζικού"

Αθαν. Παναϊτ., "Υπολογ. Μηχανικός"

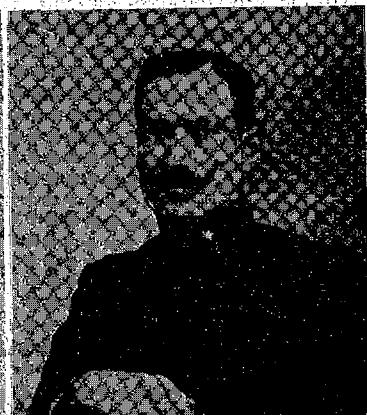
Κ. Λασκόσης, Λοχαγὸς Πεζικού

Στάμης Σούδης, "Υπολογος"

Δημ. Σβόρονος, 'Αντισυντ. Πεζικού' Γεργύρο. Σγούδος, Αγησ. Πεζικού

ΣΚΙΤΣΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΜΗΝ ΞΕΝΥΧΤΑΣ

Ενα πρωί που μπήκα στης Γιαννιτσας το νοσοκομείο, βλέπω τὸν ιατρὸν - λοχαγὸν, πολὺ λυτῆμένο.

— Τί τρέχει, γιατρέ; Σοῦ πεθάνανε πολλοὶ ἀπόψε;

— "Οχι, ένας καὶ μόνος. "Ένας δεκανέας. Δὲ ξέρεις πῶς μ' ἔλυτησεν διάνατός του!"

Καὶ διάνατός, ποὺ εἶδε τὸσους νὰ πεθαίνουντες στὰ χέρια του, ἐσφούγγισε ἑνα δάκρυ καὶ ἔξακολονθησε:

— Τὴν βλέπεις αὐτὴν τὴν ἀρραβώνα; Τὴν ὥρα ποὺ ξεψυχοῦσε, μὲ ζήτησε καὶ δίνοντάς μου τὴν μοῦ λέει: Τῆς γυναικας μου . . .

Καὶ πέθανε.

— Τὸν γνώριζες ἀπὸ πρίν, γιατρέ; Τοῦ κάμνω, ἔγω.

— "Οχι! "Εμαθα πῶς ήταν ἔμπορος η ἔμπορος πάλληλος στὴν δόδον Αἰόλου, πως καθόταν στὴν δόδον Ἀριστοτέλους. Τὸ πιὸ τραγικὸ δῆμος εἶναι αὐτό. Διάβασ' το.

Καὶ διάνατός μοῦ ἔτεινε μίαν βραχεῖαν.

— Ήταν γράμμα τῆς γυναικας του δεκανέα. Τοῦ ξεγραφε: «Πρόσεχε, ἀγάπη μου, μὴν κρυώσῃς! Σοῦ στέλνω δικοῦ μιὰ φλανέλλα. Κύττα καλά, μὴν ξενυχτάς!»

Χωρὶς νὰ θέλω χαρογέλασα.

Αὐτὸ τὸ ξενυχτᾶς στὸ τέλος τοῦ γράμματος, μοῦ φάνηκε σὰν τελευταῖος στίχος ποιήματος τοῦ Χάιμη.

ΑΛΑΔΩΤΟΣ

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Κατερίνας.

Καθὼς προχωρούσαμε γιὰ τὴν πόλη, βλέπουμε κάτι περίεργο ποὺ καιότανε σιγά, σιγά, μὲ πολὺ λίγο καπνό. Πλησιάω μὲ τὸν γυιὸ τοῦ Βενιζέλου, τὸν λογιὰ τῶν Εὐελπίδων, Σοφούλη καὶ διακρίνουμε ἑνα πτῶμα τούρκου στρατιώτου.

Γύρω, γύρω ἀχνδρα καὶ κλωριά.

Εἶχε τὸ ἀριστερὸ χέρι ἀγκυλωμένο, τὸ πρόσωπο μισοχαμένο. Ή στολὴ δῆμος βρεμένη ἀπὸ τὴν βροχὴ δὲν ήθελε νὰ πιάσῃ φωτιά.

— Γιατί άρα γε νὰ τὸν καίνε; Εἴπαμε μέσα μας.

Παρακάτω μιτρός στὸ Κολοκούρι συναντᾶμε μιὰ γηρά καὶ τὴν φωτάμε.

— Τί νὰ τοὺς κάμουμε! Αδριό θὰ βρωμίσουν!

— Καὶ δὲν τοὺς θάβετε;

— Μηγαρις εἶναι ένας! Τὸ κακὸ εἶναι πῶς δυσκολοκαίνονται. Ἀλαδωτοὶ, βλέπεις!

Καὶ ἡ γηρά ἔκαμε τὸν σταυρὸ της.

ΠΡΟΣΚΟΠΟΣ — ΣΚΙΤΣΟ Η. ΡΟΥΜΠΟΥ

ΛΑΙΜΑΡΓΙΑ

Κάπου διάβασα πῶς η λαιμαργία εἶναι ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μανάσιμα ἀμαρτήματα.

Ο Θεὸς οἶς μὲ συγγιωρεοῦ λοιπὸν αὐτὸ τὸ κοῖμα ποὺ θὰ σᾶς διηγηθῶ.

Εἶχαμε μέρες νὸ φαμε μαγειοευτὸ φαγὶ.

Ἐμεῖ, λοιπόν, ποὺ τραβάγαμε γιὰ τὸ χωριὸ Ζούμπα, βλέπουμε σκοτωμένο ἑνα ροδοκόκινο γουρουνόπουλο.

Μιὰ σφαιρὰ τὸ εἶχε πάρει στὸ λαιμὸ καὶ μιὰ

μικρούτισικη κορδέλλα ἀπὸ αἷμα παγωμένο, εἶχε κατάραντίσῃ.

Σταματήσαμε καὶ κάμαμε συμβούλιο.

— Πόσες μέρες νᾶναι σκοτωμένο ἄραγε;

— Θὰ βρωμῆσε!

— Μ' αὐτὸ τὸ κρόνο!

Λέει δὲ μάξας καὶ χωρὶς νὰ φωτήσῃ ἄλλο, τὸ φορτώνει στὸ κασόνι.

Μὰ τὸ κρίμα ποὺ ἔκαμα, δὲν ἔφαγο ωραιότερο γουρουνόπουλο στὴ ζωὴ μου!

... ΚΑΙ ΚΑΜΝΩ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟ ΜΟΥ

Καθὼς τραβάγαμε γιὰ τὴ Γιαννιτσα, πάνω στὸ βασιλικὸ δρόμο, σταματούσαμε κάθε στιγμή.

— Ήταν τὸ μέρος ποὺ οἱ Τούρκοι κτυπηθήκανε μεταξύ τους. Στρατεύματα ἀπὸ τὴ Σαλονίκη προσπαθήσανε νὰ ἐμποδίσουντες τοὺς φεύγοντας ἀπὸ τὴ Γιαννιτσα.

Ψόφια ἀλογα καὶ μουλάρια, δβίδες, ντουφέμια, κάρρα σπασμένα, κλιμάκιες ἀναποδογυρισμένες, φέσια, μανδύαι, τσαρούχια, μπόγιοι μὲ ροῦχα.

Καὶ δίπλα, πλάγια, ἀπὸ πάνω, ἀπὸ κάτω, νεφροί Τούρκοι.

Μπροστήματα μὲ τὸ κεφάλι χωριμένο στὴ λάσπη, ἀνάστελα, μὲ ἀνοιχτὰ τὰ μάτια, στὸ πλευρό, ποὺ ἔλεγες καὶ κοιμόντανε.

— Ενας γονατιστός μὲ τὸ κεφάλι στὸ χῶμα σὰν νὰ προσευχόταν, ἄλλος μὲ τὸ δπλὸ σφιχτάγματασμένο.

— Ενα παιδί ἀμιούστακο, μὲ γλυκεὰ φυσιογνωμία, εἶχε γουρλωμένα τὰ μάτια σὰν νὰ κόττασε, ἐνῷ καταμεσῆς στὰ δύο τοὺς μάτια μιὰ πόκτινη μουντζάλια ἔδειχνε τὸν τόπο ποὺ ἡ σφαίρα τὸν πήρε στὸ μέτωπο.

Καὶ παρέκει σ' ἑνα χάνδαμι, κάτι περίεργο, πού, ἀν δὲν τωβλεπα, δὲν θὰ τὸ πίστενα ποτὲ.

Δύο Τούρκοι στρατιώται, ο ἔνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον, διουμβισμένοι.

Τὸ δπλὸ τὸ πρώτον ἀκουμπισμένο στὸ χειλός τοῦ χανδακιού, τὸ δπλὸ τὸ δευτέρου στὸν δῶμο τοῦ πρώτου.

— Ετσι, δπως πολεμοῦσαν, τοὺς πῆρε η Ιδια σφαίρα καὶ τοὺς ἀφῆσε νεκρούς.

Καὶ περνοῦμε, ἐνῷ ἔγω κρυφὰ κάμνω τὸν σταυρό μου.

Γιατί; ΑΣΧΗΜΟ ΘΕΆΜΑ

— Εδῶ ἀρχίζει ἀγοιωτερὸ τὸ θέαμα.

Δεκατέξια πτώματα γυναικῶν σὲ λιγνώτερο ἀπὸ ἑκατὸ μέτρα διάστημα.

Δὲν συνήδισα νὰ βλέπω σκοτωμένες γυναικες, καὶ γι' αὐτὸ η συγκίνησίς μου ἐκόρυφωθη.

Καὶ ἔπειτα, εἶναι πιὸ δυχτικὸ θέαμα μιὰ σκοτωμένη γυναικα παρὰ ἔνας νεκρὸς ἄνδρας.

Στὸν πόλεμο τούλαχιστον.

Ο ἄνδρας ἔχει τὴ στολὴ του καὶ η στάσις του, ως σκοτωμένου, εἶναι σέμηνή.

Οι γυναικες δῆμος αὐτές, ἔτοι, δπως ἔπειταν ἀπὸ τὸ βόλι, δὲν παρίσταναν εὔμορφο θέαμα. Σηκωμένα φουστάνια, καταλασπωμένα μισοφουστάνα, περιμένα γιασμάκια καὶ μαλλιά, κάλτοτες ματωμένες, πασούμια σκορπισμένα.

Καὶ ἔπειτα τὰ πρόσωπα συνεστραμμένα σὲ μιὰν εἰλόνα ἀφάνταστου, ἀπεριγραπτού τρόμου ποὺ ἔδινε σ' αὐτές, ποὺ οἱ περισσότερες

ΕΦΕΔΡΟΣ — ΣΚΙΤΣΟ Η. ΡΟΥΜΠΟΥ

είχαν ὡραῖα χαρακτηριστικά, δψι σκιάχτων.

Ἐνα κορίτσι, μόλις 16 χρόνων, ἀληθινὰ ἀγγελικοῦ κάλους, μισόγυμνο, φαινότανε σὸν γὰρ κοιμώτανε.

Κατεβήκαμε νὰ τὸ σκεπάσουμε καὶ εἴδαμε πῶς ἤταν σκοτωμένο μὲ λόγχῃ κάτω ἀπ' τὸν υριστερὸ μαστό.

Ποιὸς ξέρει τὶ δρᾶμα θὰ διαδραματίσθηκε ἐκείνη τὴν ὥρα τῆς ἀγρίας φειγάλας μεταξὺ αὐτοῦ τοῦ κοριτσιοῦ, χωρισμένου ἀπ' τὴν μάνα του, καὶ κανενὸς ἀνθρωπίνου κτήνους!

ΤΟ ΚΟΤΕΤΣΙ ΤΟΥ ΧΑΜΙΤ

Περιέρχομαι τὴν βύλλα τοῦ Ἀλατίνη, πὸν φιλοξένησε τόσον κοιρὸν τὸν Χαμίτ.

Τὴν φανταζόμονν ἀλλοιώτικη. Πιὸν ὕμορφη, πιὸ δασωμένη, πιὸ πολυτελῆ.

Δὲν ἔχει τίποτε ποὺ νὰ σὲ τραβάῃ, ἔξω ἀπὸ τὴν θαυμασίαν πρὸς τὴν θάλασσαν θέαν της.

Περικλείει ὅμως περίεργα πράγματα ποὺ ἀξίζει κανένας νὰ τὰ ιδῇ. Τὸ πιὸ περίεργο εἶναι τὸ ποτέτσι τοῦ Χαμίτ.

Θὰ φαντασθῆτε ίσως, δτὶ εὐρίσκεται στὸν κῆπον.

“Οχι. Στὴ σάλα!

Δηλαδὴ ἡ σάλα δίδει σὲ μιὰν σειρὰν κλουβιῶν συρμάτενιν, ἀμφιθεατροειδῶς διατεθειμένων. Ἀπὸ ἑκεὶ ὁ ἔξοριστος Σουλτάνος ἔκαμψε χάζι μὲ τὰ πουλερικά του. “Ἐπαιέ μαζὶ τους, τὰ ἔτρεφε

Τρέλλα, θὰ πητε. Ἄθωσ, λέω.

Μά, ἡ μυρωδιά!

N. ΣΠΑΝΔΩΝΗΣ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΜΕΣΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

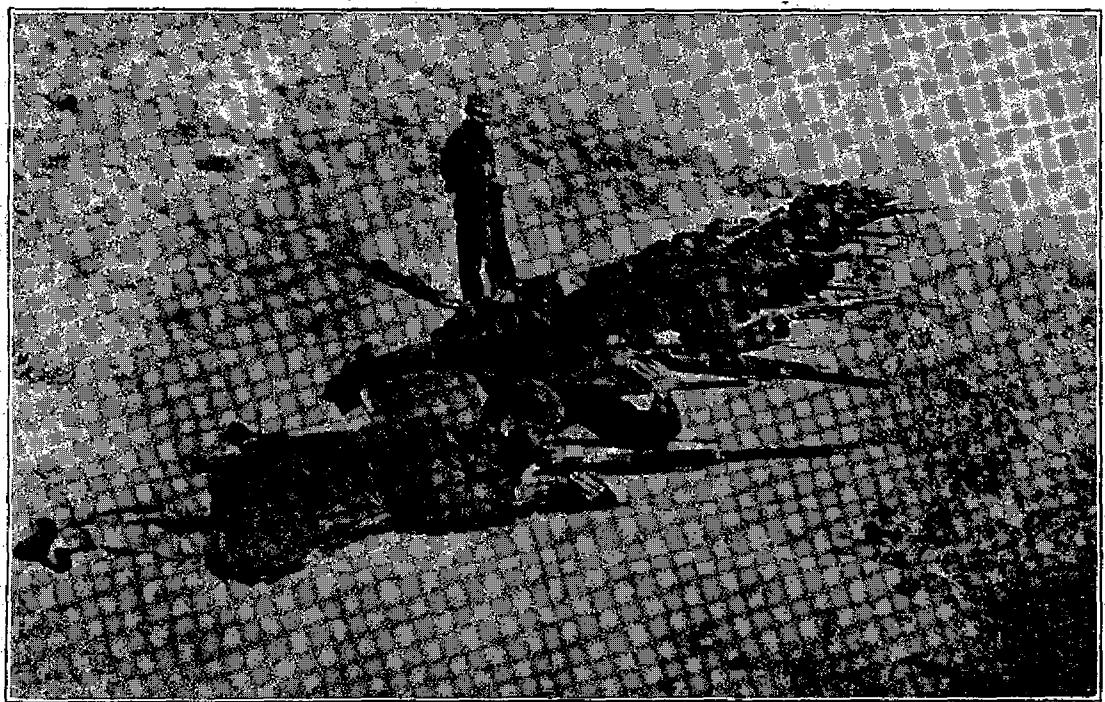
Τὸν παρελθόντα Αὔγουστον ἔγεινε εἰς τὸ Κέμπριτς τῆς Ἀγγλίας τὸ πέμπτον διεθνὲς μαθηματικὸν συνέδριον, ὃντος ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ καὶ Νικόλαος Χατζιδάκης, ἔκαμψε πολὺ ἐνδιαφέρονταν διάλεξην. Ὁ κ. Χατζιδάκης προθύμως μῆς ἔδωσε πρὸς δημοσίευσιν περὶληπτὴν τῆς διμήλιας του, ἡ οποία θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου.

Τὸ ἀντισωτηριητικὸν δεῦμα, τὸ δποῖον κατὰ τὴν ἑποχὴν μᾶς εἰς δλονες τοὺς κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως καὶ δράσεως εὐκόλως είμπορει κάνεις γὰρ παρατηρήσῃ — εἴτε πρόκειται περὶ πολιτικῆς, εἴτε περὶ λογοτεχνίας, εἴτε περὶ ἐπιστήμης, εἴτε περὶ τέχνης — συμπαρέσυρε καὶ τὴν ἴδιαν μας ἐπιστήμην. Παλαιὰ μαθηματικὰ οἰκοδομήματα, κατεκρημνίσθησαν σχεδὸν αἴφνιδίως καὶ γενικῶς προτετός ἀμφιβολίας κατέκτησε τὰς ἀρτηρίες τοῦ ἐγκεφάλου μᾶς. Καὶ ἡ κατακρημνίσις ἐνὶ τῶν παλαιῶν καὶ παραδεδομένων ἔξηραλωθῆ κατὰ δύο οὖσιαδῶς διαφόρους διευθύνσεις: κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνης καὶ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς διαδόσεως τῆς ἐπιστήμης, εἰδικῶτερον τῆς διδασκαλίας.

“Ἄν δη καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἔρευνῆς αὐτὸς ὁ συρμὸς τῆς ἀπομάκρυνσεως τῶν παλαιῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν καὶ τῆς ἰδρύσεως ἐνὸς δλονὲν μεγάλυτερον πλῆθος νέων κλάδων δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κινδύνους, τὸ ζῆτημα δῆμος κατὰ πόσον, εἰς τὴν διδασκαλίαν, πρέπει γὰρ πολλαπλῶς, ἐκ μέρους τῶν γερμανικῶν κύκλων, μία μεγάλη ἀνατροπή, μεριμνᾶς δὲ καὶ ἐπηρεμόσθη, δηλαδὴ ἡ εἰσιαγρὴ τῶν πρώτων θεμελιωδῶν ἐννοιῶν τῆς ἀντερέας μα-

Κοζανταί απὸ τὸν σχηματισθέντα ἐγγένιον λόγον. Η στολὴ των εἶναι τουρκική, ἀπὸ τὰ λάφυρα τῆς Κοζάνης μὲ τὸν σταυρὸν εἰς τὸν σκούφον καὶ τὴν ἡμιέλληναν εἰς τὴν ζώνην — Στίσιο Π. Ρούμπου

ΑΠΟ ΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΥΖΩΝΩΝ

θηματικής — έννοεται υπό όσον τὸ δυνατὸν ἀπλοποιημένην μορφήν! — εἰς τὰ μέσα σχολεῖα. Τίσως ἔχουν ἡδη ἐπιχειρήσει νὰ εἰσαγάγουν καὶ τὰς ἔννοιας τῆς μὴ εὐκλειδείου γεωμετρίας εἰς τὴν κατιωτέραν διδασκαλίαν. Δὲν εἶναι ἐδῶ σκοπός μου νὰ εἰσέλθω εἰς ὅποιανδήποτε συζήτησιν περὶ τῶν πλεονεκτημάτων ἢ τῶν μειονεκτημάτων τῶν νεωτερισμῶν αὐτῶν. Στρέφομαι συντόμως πρὸς τὸν κύριον πυρῆνα τῶν σημερινῶν μου σκέψεων καὶ ὁ πυρὴν αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδιος διαδητής. "Ολοὶ μας δὲ ὑπῆρξαμεν μίαν φοράν μαθηταὶ καὶ, ἔννοοῦμεν εὐκόλως, διτὶ — ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς μὲ μαθηματικὸν γοῦν προκατιμένους, οἱ δυοῖνοι βέβαια ἀποτελοῦν πάντοτε μικράν μειονοψηφίαν! — εἰς τὸν συνήθη μαθητὴν τὰ μαθηματικὰ φαίνονται, περισσότερον ἢ διλιγώτερον, ἀρκετὰ δύσκολα, ἢ πάντως ὅχι ιδιαιτέρως ἐνδιαφέροντα. Ή αἴτια τοῦ φαινομένου τούτου κεῖται κατὰ μέρος μὲν εἰς τὴν μεγάλην ἀφαίρεσιν, τὴν δυοῖναν γενικῶς τὰ μαθηματικὰ ἀπαιτοῦν, κατὰ μέρος δὲ εἰς τὰς μακρὰς λογικὰς ἀλύσσεις συλλογισμῶν, αἵ δυοῖνα κονυράζουν τὸ ὅχι ἀκόμη δυνατὰ δινεπτυγμένον παιδικὸν πνεῦμα, καθὼς περίπου μία μακρὰ δινοφερικὴ κλίμαξ τὸ σῶμα τοῦ παιδίου, τίσως μᾶλιστα ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι λόγοι πολυπλοκω-

εῖς τοὺς αἰδέρας. Δὲν θέλω τώρα μὲ αὗτὰ ἀκριβῶς νὰ εἴπω, διτὶ, χάριν τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς, πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς τὸ παιδίον καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ συζητῇ μαζὶ μας διὰ τὸ διδακτέον ὑλικόν, ὅχι μόνον διότι τὸ παιδίον δὲν ἔχει καμίαν αἰσθησιν τοῦ τρόπου τῆς σκέψεως του, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ διὰ τὸν λόγον, διτὶ ἡμεῖς οἱ διδάσκαλοι τότε τίσως θὰ ὑφιστάμεθα τὴν ἰδίαν δυσάρεστον μεταχειρίσιν ἀπὸ μέρος τῶν παιδίων, τὴν δυοῖναν οἱ σημερινοί "Ἄγγλοι οὐ πουργοὶ ἀπὸ μέρος τῶν ζητεούσων φῆφον ἀγγλίδων κυριῶν! Θέλω δύμως νὰ εἴπω, διτὶ, ἀντὶ νὰ προσπαθοῦμεν νὰ ἀνιψιάσωμεν τὸ παιδίον εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν μας τρόπον τῆς σκέψεως, ἡμεῖς τούναντίον πρέπει νὰ ἐλθωμεν πλησιέστερον εἰς τὴν παιδικὴν ψυχήν, οὕτως ὥστε νὰ φυτεύσωμεν ἐντὸς τῆς τὸ φυτρὸν τοῦ ἐνδιαφέροντος γλυκὰ καὶ ἀπαρατήρητα. Οὕτε βλάπτει τόσον πολὺ, κατὰ τὴν ἰδέαν μου, διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπομακρυνώμεθα ποῦ καὶ ποῦ ἀπὸ τὸν ἐκ τῶν προτέρων μὲ αὐτησιν λογικὴν χάραχθεντα δρόμον καὶ ἀκολουθοῦμεν τὸν μαθητὴν εἰς ἓνα μικρὸν πλαγιον δρόμον, διὰ τὸν δυοῖναν τοῦ ἔχεται δρόξις. "Αγ δὲ ἔκτος αὐτῶν λάβωμεν υπὸ ὄψιν μας, διτὶ ἐν ἄλλῳ χαρακτηριστικὸν τὰ μαθηματικά!

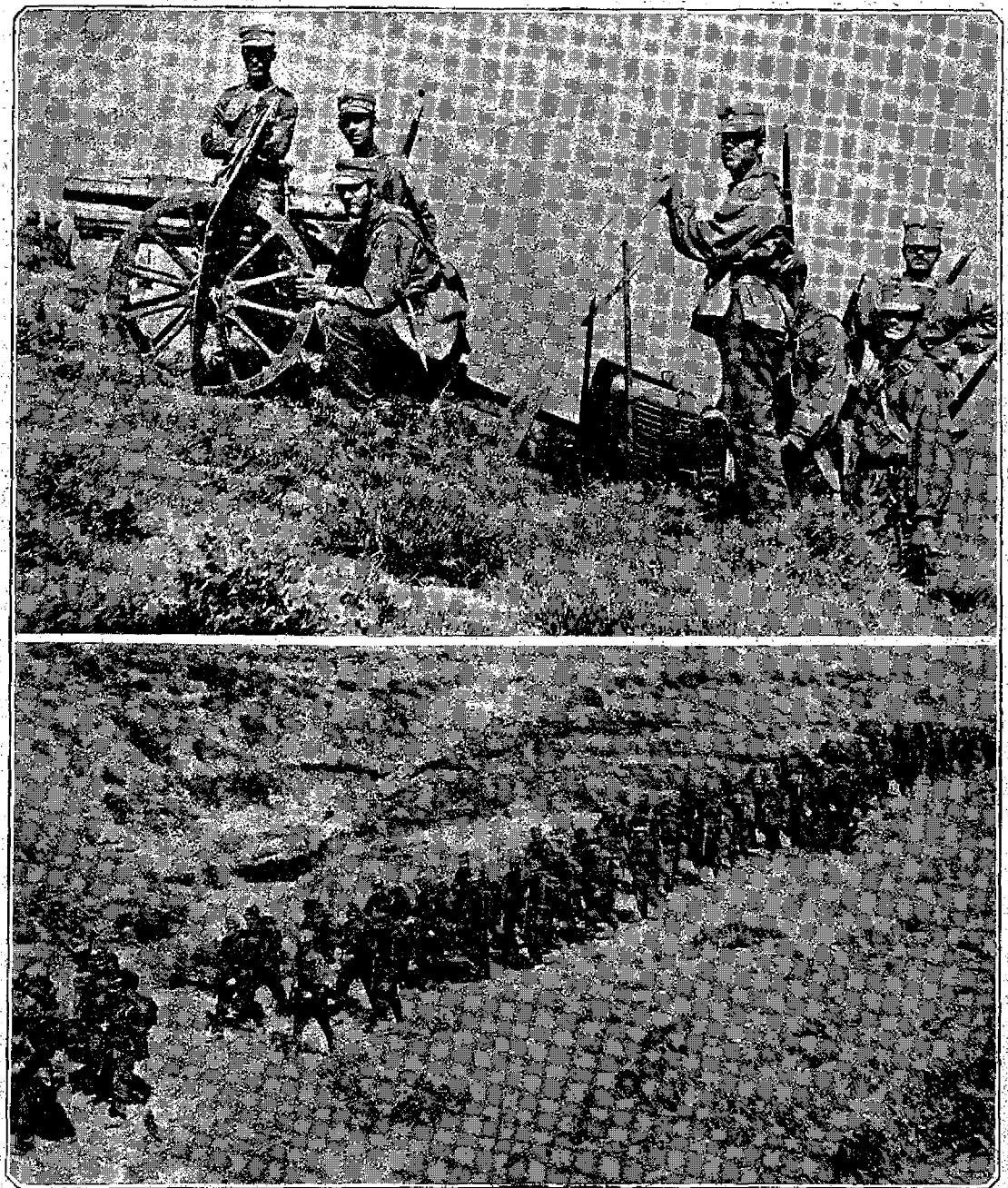
Η ἀγάπη γενικῶς προϋποθέτει μίαν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως δὲν τὴν ἐπιτρέπουμεν εἰς τὸν μαθητὴν. Συντάσσοντες δηλαδὴ τὰ διδακτικὰ βιβλία κατὰ τὴν ἴδιαν μας δρεξιν, δὲν καίνομεν κυρίως παρὰ τὸ ἔξης: ἀπαιτοῦμεν, τὸ πνεῦμα τοῦ παιδίου ν' ἀκολουθήῃ τὸ ἴδιον μας τὸ ἡδη δυνατὰ καὶ μεθοδιῶς σκεπτόμενον — τὸ πνεῦμα τῆς ὡρίμου ἡλικίας — καὶ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς αὐτό. Καὶ δύμως ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ παιδικοῦ πνεύματος κεῖται μακράν ἀκριβῶς κάθε συστηματοποίησις τῶν ἴδεων του· τὸ παιδίον σκέπτεται πολὺ περισσότερον κατὰ τὸν ἴδιον τοῦ τρόπον, καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ κατὰ πηδήματα σκέψις. Τὸ παιδικὸν πνεῦμα εἶναι μία πεταλούδα, ἢ δυοῖνα πετῷ ἀπὸ ἄνθος εἰς ἄνθος χαμηλά καὶ κατὰ πηδήματα τὸν ὠρίμον τὴν ἡλικίαν τούναντίον εἶναι ἀετός, αἴωρούμενος ὑψηλά καὶ πολὺν χρόνον

γνώρισμα τῆς παιδικῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ὀρισμένη κλίσις πρὸς τὸ συγκεκριμένον, φθάνομεν, ὃς πρὸς τὰ μαθηματικά, εἰς τὸ συμπέρασμα, διτὶ τοιαῦτα μαθηματικά, ἢ, τούλαχιστον, καὶ τοιαῦτα μαθηματικά πρέπει νὰ παρέχωνται εἰς τὸ παιδίον, τὰ δυοῖα, δοσον τὸ δυνατὸν περισσότερον, νὰ προχωροῦν κατὰ πηδήματα καὶ, δοσον τὸ δυνατὸν περισσότερον, νὰ πραγματεύωνται συγκεκριμένας ἔννοιας. Οὕτως ἔρχομεν εἰς τὰ ποικιλὰ μαθηματικὰ παίγνια καὶ τέρψεις, τὰ δυοῖα συντόμως εἰμπορούμεν νὰ περιλάβωμεν υπὸ τὸ δόνομα «διασκεδαστικὰ μαθηματικά».

Παρουσιάζεται τώρα διμέσως ζήτημα τοῦ καταλλήλου βιβλίου, διότι τὸ νὰ δίδῃ διδάσκαλος ἀφ' εαυτοῦ τοιαῦτα ἐπιμέρους διασκεδαστικὰ προβλήματα, εἶναι βέβαια πολὺ δύσκολον καὶ οὔτε σκόπιμον. Πολὺ περισσότερον πρόσκειται διὰ μίαν συστηματικὴν κατάταξιν τῆς ὄλης, οὕτως ὥστε, χωρὶς διαδητής νὰ τὸ ἀντιληφθῇ, παρὰ τὰς περιπλανήσεις εἰς τοὺς παραπλεύρους δρομίσκους νὰ φέσῃ μὲ δόλα ταῦτα τελικῶς εἰς ὡρισμένον τέρμα καὶ νὰ μὴ χάσῃ ἐντελῶς τὸν δρόμον του μέσα εἰς τὴν ἔρημίαν. Βιβλία διὰ τὰ διασκεδαστικὰ μαθηματικά ὑπάρχουν τώρα πολλά — ἀρκεῖ ν' ἀναφέρω τὸν Γερμανὸν Schu-

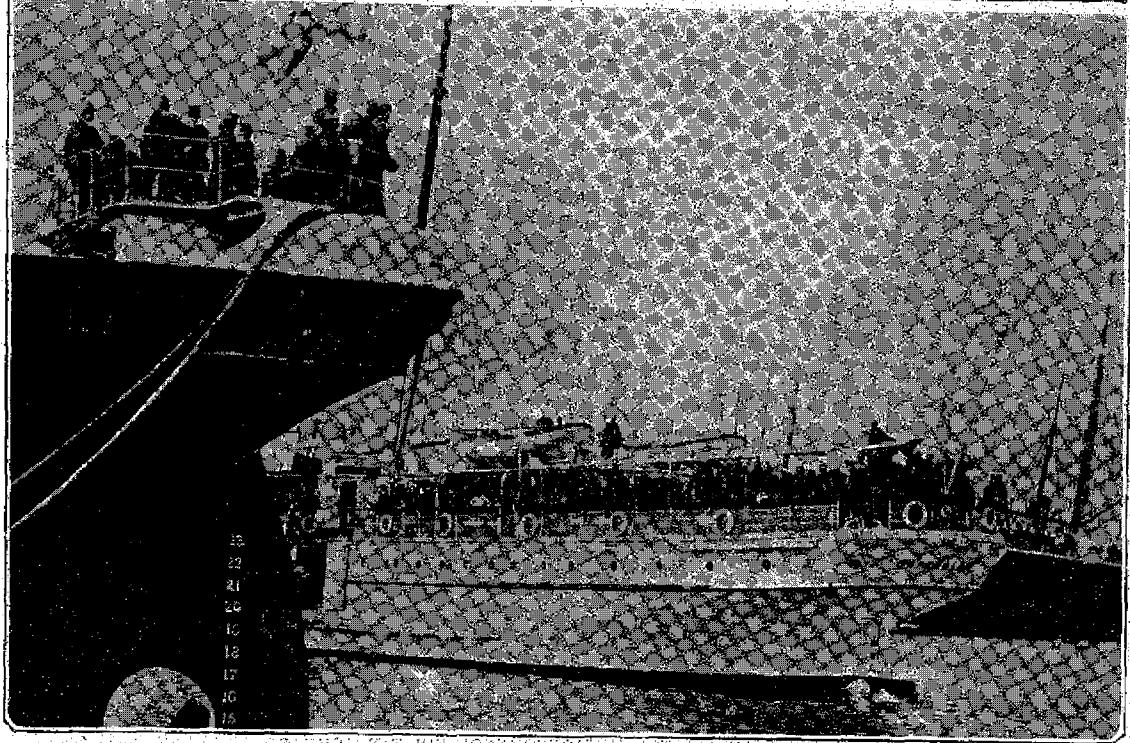
ΑΠΟ ΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΕΖΙΚΟΥ

ΑΞΙΣΕΙΣ ΝΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ — ΠΟΡΕΙΑ ΠΕΖΙΚΟΥ

ΧΑΙΡΕΤΟΥΝ ΤΟΝ ΣΤΟΛΟΝ ΑΝΑΧΩΡΟΥΝΤΑ — Η "ΑΡΚΑΔΙΑ", ΜΕΤΑΦΕΡΟΥΣΑ ΣΤΡΑΤΟΝ

bert τας «Μαθηματικὰς ὁρασ σχολῆς» («Mathematische Mussestunden»), ἡ τὸ ἀγγλικὸν τοῦ Ball ἡ τὸ γαλλικὸν τοῦ Lucas, — δύμως κανὲν ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ τὸν μαθητήν, ἀπλούστατα διότι δὲν ἔγραφησαν δι' αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τοὺς μὲ γενικὴν μόρφωσιν ὡρίμουν. Τὸ διὰ τὸν μαθητὴν προωθούμενον βιβλίον ἐπρεπε νὰ εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὰ συντεταγμένον. Προπαντὸς δύμως ἔρχεται ἡ ἐρωτησίς: εἶναι ἐν τοιούτῳ βιβλίον ἐν γενει δυνατόν; Εἰς ποίους μαθηματικοὺς κλάδους καὶ εἰς ποίους ἔκτασιν εἰμποροῦν τὰ διασκεδαστικὰ μαθηματικὰ νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὸν διδάσκαλον ὃς βοηθητικὸν δργανον διὰ τὴν μαθηματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μαθητοῦ; Αὐτὰ δῆλα εἶναι ἐρωτήματα, τὰ δποῖα ίσως ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀκόμη θὰ περιμένουν τὴν ἀπάντησιν, τὰ δποῖα ἀπαιτοῦν πειράματα εἰς διαφόρους κλάδους καὶ εἰς διάφορα ἔθνη, ἐρωτήματα λοιπόν, τὰ δποῖα ἀδύνατον νὰ λυθοῦν ἐκ τῶν προτέρων θεωρητικῶς καὶ ἀκόμη βέβαια διλγώτερον εἰς τὰς συντόμους αὐτὰς παρατηρήσεις, τὰς δποῖας εἴχετε τὴν καλωσύνην τοσον πρόσεκτικὰ ν ἀκούσετε.

Πρὸν δύμως κλείσω τὴν μικρὸν μου διάλεξιν, σᾶς παρακαλῶ νὰ μου ἐπιτρέψετε, νὰ συνοψίσω συντόμως τὰ κυριότερα σημεῖα της, καὶ μάλιστα ὅπο τὸν τίτλον:

Τπές τοῦ μαθητοῦ

1) Θὰ ἡτο ἐνχῆς ἀξιον εἰς τὰς παρατηρήσεις, τὰς προγματείας καὶ γενικῶς εἰς δλην τὴν μεταρρυθμιστικὴν κίνησιν διὰ τὰ κατώτερα καὶ μέσα σχολεῖα ὃ παράγων «παιδὸν» νὰ μη δεωρήται ὃς ἐν μαθηματικῷ ἀπειροστόν».

2) Θὰ ἡτο ἐνχῆς ἀξιον νὰ πλουντισθῇ ἡ ψυχολογία τῆς παιδικῆς ψυχῆς, ὡς πρὸς τὴν μαθηματικὴν διεύθυνσιν, διὰ καταλλήλων παρατηρήσεων ἀπὸ μέρος τῶν διδασκάλων, μὲ περισσότερον πειραματικὸν ὑλικόν.

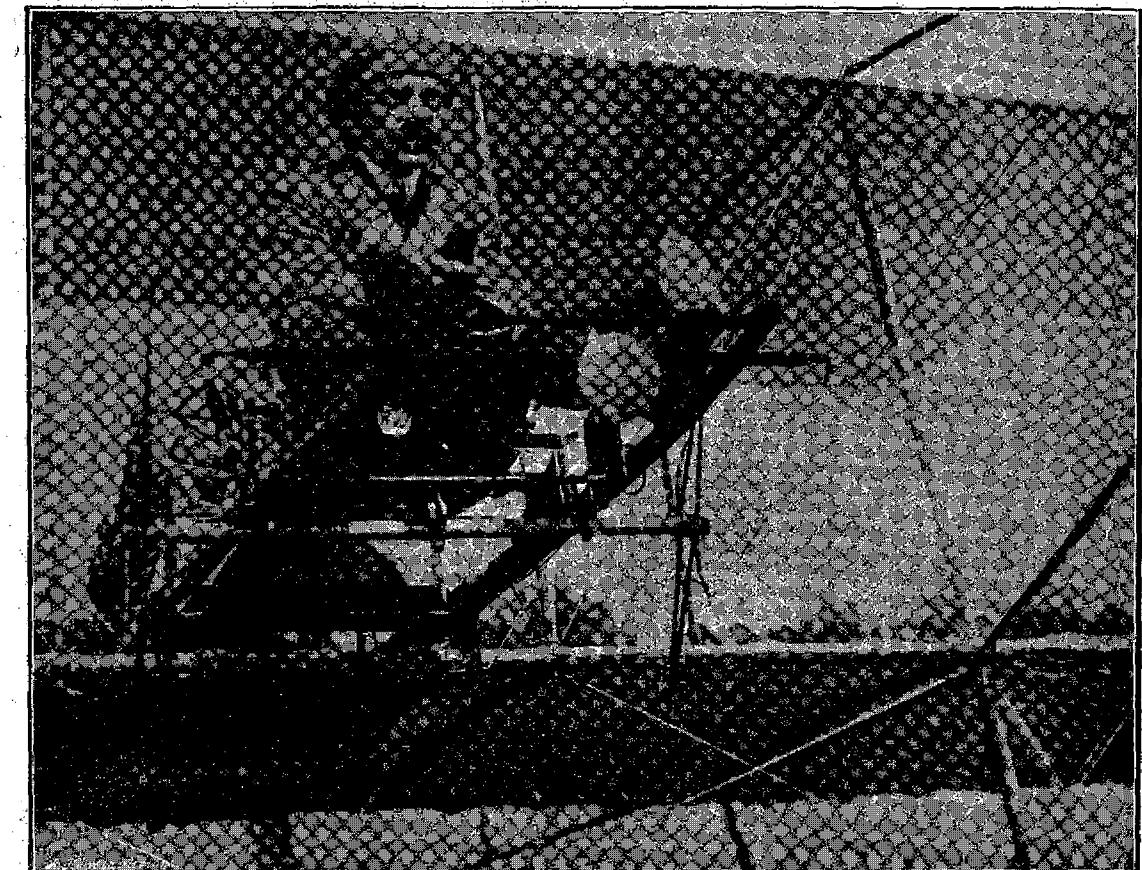
3) Θὰ ἡτο ἐνχῆς ἀξιον τὸ ζήτημα, ἀν καὶ πᾶς καὶ μὲ ποιαν ἐπτασιν εἰμποροῦν καὶ πρέπει νὰ εἰσαχθοῦν τὰ διασκεδαστικὰ μαθηματικὰ εἰς τὰ σχολεῖα, νὰ σπουδασθῇ κατὰ βάθος.

Καὶ 4), τὸ δποῖον δᾶ συμπεριλαμβάνει δλα τὰ προηγούμενα, θὰ ἡτο ἐνχῆς ἀξιον ν ἀναγνωρίσωμεν εἰς τὸ παιδὸν τὸ δικαίωμα ΠΡΩΤΟΝ νὰ εἶναι παιδὸν κ ἜΠΕΙΤΑ μαθητῆς.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ
καθηγητὴς καὶ ἀντιποδοστος τοῦ
Ἐθν. Πανεπιστημίου τῆς Ἑλλάδος

ΤΟΥΡΚΟΙ ΛΙΧΜΑΛΩΤΟΙ ΜΕΤΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο ΑΕΡΟΝΟΡΟΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΚΩΣ ΜΟΥΤΟΥΛΗΣ

ΔΕΣΒΙΑΚΩΝ

Τὸ ωραίο μοναστηράκι τοῦ Ταξιάρχου Μιχαὴλ στὸν Μανδαμάδο — τὴν φιλογράμματι καρμόπολι μὲ τὰ ἀιβαλιτικάντα παληράσια τῆς. Αὐτοῦ πανηγύριζαν τὴν δι Νοεμβρίου πλήθυς πρόσκοντων ἀπὸ δλα τὰ μέρη τῆς νήσου καὶ ἀπὸ τὴν ἀπέναντι Ἀνατολήν. Τὴν ίδιαν ἡμέραν ἔγινε καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Λέσβου. Σύμπτωσις:

Πέραν ἡ διορθη παραλία τοῦ Ἀγίου Στεφάνου μὲ τὸ ἀρχαίο βιβλιοτεκνικόν εκκλησάκι μέσα στὲς ἐληές. Τὰ μικρὰ νησάκια Λεύκα μὲ τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Μικρασίας μοιάζουν τὰς πριγκηπονήσους τῆς Κονσταντινουπόλεως. Παρακάτω μία τοποθεσία μὲ τὸ δόνομα Καλαφάτης. Ἐχει δίκαιον ἡ παράδοσις νὰ λέγῃ δι μια φορά μια ἐξόριοτος βασιλίσσα τοῦ Βυζαντίου πέρασε ἐδῶ τὴν ζωὴν τῆς.

Κοντά τὸ Μυριανδρία, πτωχικὰ ἔρετα βυζαντινῆς πόλεως. Σ' αὐτὸ τὸ ἔρημο μέρος τὰ ἔμμερώματα

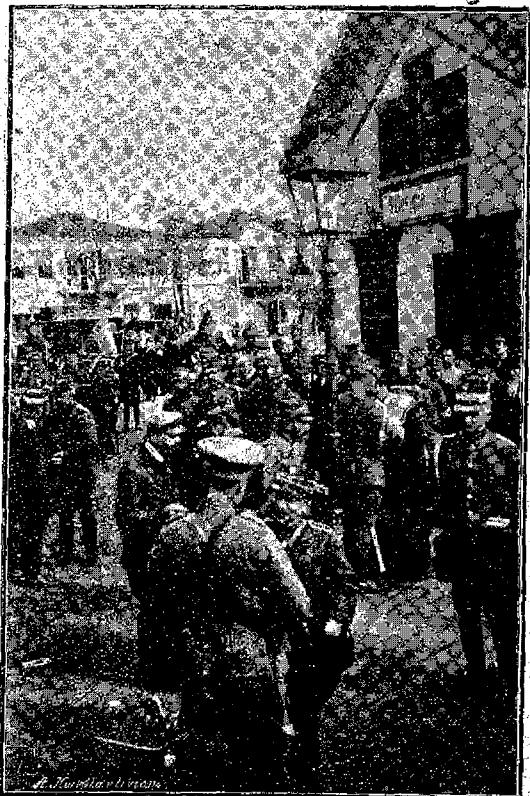
* Ήσαια ζωγραφία τῆς νήσου που ἔγινε πάλιν ἐλληνική.
* Εδημοσιεύθη πρώτα εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν».

ΠΑΝΟΡΑΜΑ*

ἀκούοντον οι χωρικοὶ κατὶ σιγανὲς ψαλμοδίες μέο ἀπὸ τὴ γῆ ἀπὸ τοὺς παταύδες τῆς ἐκαλησίας, ποὺ χάλασαν οἱ Σαρακηνοί. Σὰν τί λειτουργίᾳ θό δέψαλαν ἀντοῦ τῶν παπάδων τὰ λείψανά την ἀνήρ, ποὺ περινόδων τὰ

ἔλληνικά καράβια μὲ τὴν γαλανὴν ἐλευθερωτρίαν. Περούνιμε τὸ λάκιο τῆς Μαγικάσας, ἔναν καταρράκη τη φοβερὸ τὸν χειμῶνα. Αὐτοῦ μὰ φορὰ μὰ δικροφῆ μάγισσα παραπλανόντες τὰ παληράσια τῶν χωρῶν μὲ τοὺς ἐρωτάς της. Φθάνομε στὸ ποτάμι τῆς Βάστριας. Τρέχει γύρω απὸ βράχους σὰν νησάκια μικροσκοπικά — σμαράγδια ζωσμένα μὲ ἀσῆμη. Δίπλα πεύκα αἰωνόβια, δους ἀκούνται τὴν νύκτα ὁ ὀμανὲς τοῦ ξυλοκόπου γιουζόυκη.

Η κωρόπολις Ἀγία Παρασκευὴ μὲ να παλαιὸ εκκλησάκι στὸ κοίλωμα τοῦ βράχου. Όλοι οι χωρικοὶ μὲ ποικιλοφάρμακάντας ἀντεριά. Κάποτε μὲ κοπέλα μὲ φρακιδία μεταξεῖσθαι κατελένο — εἰδος ἰχθυοσαύδην τοῦ μεσολιθικοῦ αἰώνος — μεταβατικὴ περιόδος μέσα στὴν ἔξελτει τῶν χωριῶν.

Ο Διάδοχος συνομιλών με Αθηναίας κυρίας εἰς τὸν σταύρον Θεσσαλονίκης πρό τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ τὸ Μοναστήρι — Φωτογρ. Κ. Ποντίκης

Νὰ τὸ βουνὸν Λεπέτευμος μὲ τοὺς ἀνδεσίτας του. Στὴν κορυφὴ του ὁ ἀστρονόμος Ματρικέας (στὴν ἐποχὴ τοῦ Θεοφράστου) ζήτουσε νὰ βρῇ τὴν ἀλήθεια στὸν οὐρανό. Κάτω στοὺς πρόποδάς του δὲ τάρος τοῦ ἥρωος Παλαιμήδου μαρτυρεῖ τὶ δύσκολο πόργυα γύρευε ὁ Ματρικέας.

Ἄπο δῶ μεριά τὸ χωρίον Γέλια μὲ τοὺς ὑψηλοὺς κατόπικους του, ἔνεκα βεβαίως τῆς ἐλέως τοῦ βουνοῦ πρὸς τὰ ἐπάνω. Ἀπὸ ἔκει τὸ Υψηλότερον, ἔνα χωριό δῶλον ἀπὸ γυναικεῖς. Οἱ ἀνδρες εἶναι ἔνειτεμοι στὴν Ἀνατολὴν Πλησίον τοῦ χωρίου ἔνα πλάτανος μὲ ἄρμονον δροσερὸν νερό, ὃπου σαρκιλῆδες ἀγάδες δλημέρα ἕπατοι μοναδίσανται τοὺς ναφυλέδες των. Τὶ ἀμαρτία νὰ ταράσσῃ κανεὶς τέτοια χουζούρια. Πρὸς β. ἡ Σημαία, ἡ δροσόλουστη γειτονούλα τῆς Τροίας.

Ἄπο ἔκει κατεβαίνομε στὴν κινητόπολιν Πέργαν μὲ τὰ σιωπούσαναθρεμμένα κορίτσια τῆς καὶ τὰ γυναικεῖα ποτοῦζια. Κοντά ἡ Ἀχειλιοπτέργαδα, ὃπου ἔκουφράσθη ὁ Ἀχιλλεὺς σ' ἔνα ἀπὸ τὰ ταξίδια του στὴν Λέσβον, δρυμητήριον τῶν Ἑλλήνων τοῦ Τροικοῦ πολέμουν. Νὰ καὶ ὁ Μόλιβρος, ἡ ἀρχαία Μήθυμνα, ἡ πιστὴ φιληνάδα τῶν Αθηναίων, ὃπου ὁ Ἀρέων ἔμαλλε τοὺς ὄμνους του. Αὐτοῦ ὁ ἥλιος βασιλεύει βουτώντας μέσα στὴ θάλασσα, πέρα πρὸς τὸ Ἀγίον Όρος. Τὶ μεγαλοποεῖται δύναις.

Σταδῆτε. Θαυμάσατε τὴν πεδιάδα τῆς Καλλονῆς.

“Ολὰ τὰ πράσινα χώραματα, ἀνοικτά, βαθιά, σκουφα Ἀμπέλια, κυπαρίσσια, ἔλλες, βάτοι, συκές, βαλανίδες, πλήθες. Ἀνάμεσα προβάλλοντα τὰ χωριά τῆς Καλλονῆς μὲ πρωτεύουσα τὴν Ἀχρωώνα — ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Μηθύμνης — σαν μιὰ μεγάλη πόλις ἔπειτα σημενή, ἀπόγονος τῆς Ἀριστούς. Ωραῖο κράσι, ωδαίο νερό, τραγούδι καὶ ἔνδυμα. Καὶ ὅλο ὅποι εὸν γέλιο τῆς Ζωῆς ἀναβαίνοντας ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους τοῦ μονακτηρίου τοῦ Λειμῶνος γίνεται σιγά-σιγά προσευχή.

Τὸ ὄμορφο μόναστήριο τοῦ Ἀγίου Τηνατίου μὲ τὸν πλουσίαν βιβλιοθήκην του. Πειραστόνιο ἡ γυναικεία Μονὴ τοῦ Λειμῶνος χωρίνη μέσα σὲ δύφνες καὶ μυρούνες.

Νὰ δὲ κόλπος τῆς Καλλονῆς, μεγάλος, μὲ τὸν πλουσίον τὸν σαρδελέν του. Δεξιά τὸ βουνὸν Ισσα, φωλεὰ ὄναγρων. Εἰς τὸν μηχόν λαμπτυζεῖ στὸν ἥλιο ἡ ἀσπόδα τῆς ὄλυκης. Πλησίον τὰ ἔρεπτα τῆς Πύρρας, καταστραφεῖσθαις ἀπὸ σεισμὸν τῷ 300 π. Χ. μὲ ἔνα λιμανάκι ἔξαισιο, καὶ κοντά ἐν τοκνό δάσος — τὸ πυρραῖόν του Θεοφράστου, ποὺ τροφοδοτοῦσεν ἀλλοτε τοὺς ναυικούς τῆς Μυτιλήνης. Πλαρά μέσου τὰ ἔρεπτα ἐνὸς ἀρχαίου νιαοῦ, πινάκιος τοῦ Διός. Ἐρεπτωμένη λιτορεῖα.

Βλέπετε ἔκει κάτω τὰ Παράκοιλα μέσα σὲ προτοκαλεώνας; Γά τοι ξυνηρότερα καὶ γλυκύτερα προτοκάλια.

Περνοῦμε τὸ Τσαμίλι, μεγάλο δάσος μὲ τὰ λαφύρια του, καὶ φθάνουμε στὸν ἄλλον κόλπο τῆς Γέρας. Σωτὴρία λίμνη τῆς Γενενῆς. Τύφοι ἔλλες, ὅλη ἔλης. Κάτω στὴν ἀριστερὰ παραλία ἔνας κάμπος καταπούσιος μὲ τὰ μεγάλα τὸν κυδώνια. Τὸ ἀπόκτανόν τοῦ βουνὸν ἀνεβοκατοβαίνει οὖν φρίλι πιασμένο δῶ καὶ ἔκει μὲ κρυπταλλίνες πόρτες — τὰ λευκά χωριά τῆς Γέρας. Αὐτοῦ ἵστο τὸ ἀγροτικόν του πλευρούσιον Μυτιληναῖον Διδυνούσιον, ὃπου συνέβησαν τὰ κατὰ Δάρφιν καὶ Χλόην τοῦ Λόγγου. Τὸ πρώτη-πρώτη βαρκούλες φαρέουν τὰ νόστιμα θαλασσινά καὶ τὰ γλυκά μπαρμπούνια. Τὴν νύκτα ἡ σελήνη κυνηγᾶ στοὺς γύρῳ ἐλαιῶνας καὶ πηγαίγει ἔπειτα νὰ λουσθῇ στὰ ζεστά νερά του Κέρφου ἡ λιγό παραπλάνω στὰ Θέρμα, ὃπου τὸ ιερὸν τῆς Θεομαίας Αρτέμιδος. Πλησίον ἡ καμόπολις Μόρδια μὲ τές παμάρες τῆς — μεγάλα δώματα ὑδραγωγεῖα — ἀποκία τοῦ Μοριᾶ στοὺς χρόνους τῆς Ορλαφικῆς επαναστασίας. Πύργοι πέτρινοι στενόμακροι, αὐτοῦ καὶ παραπάνω στοὺς Πόργους, ὑπενυμίζουν τὰ δροιαὶ σπιτάκια τῆς Πελοποννήσου.

Πάνω ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς Γέρας προβάλλει ἡ μαρμάρινη κορυφὴ τοῦ Όλύμπου ὕψους 990 μέτρων. “Ἐνα βουνὸν ἔωστενόν ἀπὸ καστανίες, ἀπίδες, μηλιές, καρυδιές, κερασίτες — δῆλα τὰ φρούτα. Κατορθώματα τῆς ἐργατικῆς Ἀγάσσουν. Νερά καριά. Κοτέλες βρακιοφορούσσες σὰν τὰ κούνια, κερά. Παραμάνες δοες, θέλετε. Αὐτοῦ ὁ μέγας ναὸς τῆς Παναγίας μὲ τὴν φημιζομένην εἰκόνα τοῦ δούλου Αοικᾶ. «Τί ντα πίτσις βρέ Μπόκι;» νὰ εἴπῃ ἡ γηραιόσωτικα: «Τί ἐποίησες (εἴκανες) βρέ Παναγιώτη;»

Τὸ προοδευτικὸν Πλωμάρι πρὸς νότον — πατοὶς Βενιαμίν τοῦ Λεοβίου — μιὰ πόλις καριωμένη ἀπὸ πέντε χωριά, μὲ πρωτεύουσαν τὸν Ποταμό. Τὸ Πλωμάρι ἔχει τὸν καταρράτερον δέρα καὶ τὸ μεγαλύτερο ναυτικό τῆς νήσου 200 κατία . . . χωρίς λιμάνι. Αὐτοῦ τὸ τεῦτον τοῦ θαλασσού, πέρα πρὸς τὸ θέρμανον τῆς Τροίας, πέρα πρὸς τὸ θέρμανον τῆς Καλλονῆς, πέρα πρὸς τὸ θέρμανον τῆς Ζωῆς.

Πρὸς β. ὁ ἀγκυλωπήτης Πολυχώνητος μὲ τὰς θεομάς πηγαὶς 80°, ἡ Βρήσα, λεόδη τοῦ Βρησαίου Απόλλωνας, καὶ τὰ Βασιλικά χωριά, ὃπου ἡ Αντοκράτειρα Εἰρήνη ἀπέθανεν ἔξοριστος στὰ 803.

Αὐτικρύσιμος τὸν Οδύμυνο, βουνὸν 780 μέτρων. Μιὰ πρῷα ἡ Λαγκαστερία. Φυσοῦσε λάβα καὶ φοβέριζε τὸν Οὐρανό. Τῷρη μὲ ἔνα μοναστήριο στὴν κορυφὴ του θυ-

ματίζει τὸν Θεόν ταπεινωμένον. Κάτω τὰ Τελόνια μὲ τές μυζηθρές τῶν, καὶ ἡ Φτερούντα μὲ τὸ γλυκά της κάστανα. Στὴν τοποθεσία Ἀπολιθωμένη ἔνα δάσος ἀπὸ δένδρα ἀπολιθωμένα τῆς πλειοκαίνου ἐποχῆς. Πρὸς δυσμάς τὸ Σίγου, τὸ περίφημο λιμάνι, τὸ δύποιον νοτιεμένετο ἡ Ἀγγλία. Τὸ νοστιμεύεται δρά γε ἀκόδια; Καὶ παρακάπτω τὴν Ἔρεσσος — ὀρχαῖος προμηθευτῆς τῶν δεῶν στὸ κορασί καὶ στὸ . . . κριθάρι — πατρὶς τοῦ Θεοφράστου, ἔνα χωριό τώρα μὲ σύκα μεγάλα καὶ γλυκά. Τὸ πρόστιμον τοῦ Λειμῶνος ἔχει τοις πόλεως τὸ δραχαῖον ἀκάθηρον, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ δύποιου ἐκτίσθη τὸ θέατρον τῆς Ρώμης. Η ζωὴ ἔχειται παντοῦ, καὶ ἡ πόλις ἔκπλωνται διονύσιον πόρος νότον. Εἰς τὸ βόρειον μέρος ἔνα πρόχωμα ἀπὸ μικρὰ, παλαιά, ξύλινα σπίτια, σὰν ἔνο πρόγυμνα, μέσα στὸ δρυανισμό τῆς πόλεως; σὰν ἔνα συγκεφάλιο μαρτυρίου στὸν οὐρανό της Μυτιλήνης. “Ο τούρκικος μαχαλᾶς.”

Νὰ ἡ ἀρχαῖα πόλις Ἀντισσα, ὃπου ἔβγαλαν τὰ κύματα τὴν κεφαλὴν τοῦ Όρφεως, καὶ γεννήθηκεν ὁ μέγις μουσικὸς Τέσπανδος. Αὐτοῦ τὰ ἀπόδονα κελαῖδον γλυκύτερο απὸ δύλα τὰ ἄλλα.

Η ώραιά πρωτεύουσα, ἡ Μυτιλήνη — ἡ ἀγαπημένη

κόλις τῶν Ρωμαίων, ὃπου αἱ μαρτρόναι ἐμάθαινον τὸν τρόπον τοῦ φερεσθναί ἀπὸ τὰς Μυτιληναῖας. Σπίτια καινούργια ὅμορφα μέσα σὲ περιβόλια, καὶ μέσα σὲ ἐληῆς πτικά λευκά σκορπιούμενα. Έχει ἐπὶ τοῦ λόφου τὸ κομφόν ἐνετικόν φρούριον μὲ τὸν πόρον τῆς Γατελούζαν — σὰν στέμμα προγενετὸ στὸ μέτωπο τοις λιστίσσας. Υπεράγιο τῆς πόλεως τὸ δραχαῖον θέατρον, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ δύποιου ἐκτίσθη τὸ θέατρον τῆς Ρώμης. Η ζωὴ ἔχειται παντοῦ, καὶ ἡ πόλις ἔκπλωνται διονύσιον πόρος νότον. Εἰς τὸ βόρειον μέρος ἔνα πρόχωμα ἀπὸ μικρὰ, παλαιά, ξύλινα σπίτια, σὰν ἔνο πρόγυμνα, μέσα στὸ δρυανισμό τῆς πόλεως; σὰν ἔνα συγκεφάλιο μαρτυρίου στὸν οὐρανό της Μυτιλήνης. “Ο τούρκικος μαχαλᾶς.”

Τώρα ὁ ἡλιος τῆς ἐλευθερίας θὰ διαλύσῃ αὐτὸν τὸ συνέφακι.

ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΣΕΝΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ω ΑΣΤΕΡΙ ΤΟΥ ΒΡΑΔΙΟΥ ΧΛΩΜΟ...

Ω ἀστέρι τοῦ βραδιοῦ χλωμὸν καὶ ἀλαργομυσητήν, ὃπου λαμπτὸν τὸ μέτωπον ἔβγαινει ἀπὸ τὴν δύσιν, στὴν μέσην τοῦ στερεωματοῦ, ἀπὸ τὸ αἰθέριον ἔκει τὸ δῶμα σου σὰν τί κοιτᾶς, ἀστέρι, μὲς στὴ Χτίσι;

Οἱ ἀνέρεις γαληνεύουσινε καὶ σθίνει ἡ τρικυμιά. τὸ δάσος ποὺ φρισσόμανε, στὰ σείκια κλινεῖ διονύσιον, ἡ φάλαινα ἡ ὄλοχονυστη, μέσα στὴν ἀλαρφιδή τὴ στράτα τῆς ἀναπερφόνη λιβάδια μοφωμένα.

Στὸν κόσμο μέσα τὶς ζητᾶς τὸν ἀποκομισμένον; Μὰ σὲ θωρά πρὸς τὰ βουνὰ νὸ χαμόγελον, ἀστέρι λατημένον, φέγγεις μὲ τὸ χαμόγελον, ἀστέρι λατημένον, τὴν ζητᾶς σὲ τὸν πόρον της Χάρατος, στὸν καλούσε: «Ἀδελφέ μου, Μάρκο Κράλιεβίτες, ζέρεις γιατί σκοντάφτει τὸ ἀλογό σου; Λυπταῖς ὁ Χάρατος τὸν ἀφέντη του, γιατί γλύκοφα δὰ χωρισθῆτε». Καὶ ὁ Μάρκος ἀποκρίθηκε: «Ἀστρη Βίλα, βουβάσου λοιπόν! Πῶς θὰ χωρισθῶ τὸν Χάρατος, ποὺ μαζί του γύριστα τὸν κόσμον δλονίστη τὸν ἀνατολὴ στὴ δύσι, καὶ ποὺ ἄλλο, σὰν αὐτόν, ἀτὶ δὲν εἶναι, οὔτε παληκάρι ἄλλο σὰν ἔμενα; Ποτὲ δὲν θ' ἀφήσω τὸν Χάρατος, δοῦ τὰ μάτια μου βλέπουν τὸ φῶς».

«Ἀστέρι, μὲς στὴν ἀπειρονὶ ποὺ πάξ τη νύχταν ἀντή; Μὲς στὰ καλάμια τῆς δοχτιᾶς τάχα ζητᾶς κλινάρι; Πού πάξ τόσο πονόμορφο στὴν ἀκρα τὴ σιωπή, νὰ πέσης στὰ βαθιά τερρά ὡσὰν μαργαριτάρι;»

«Ἄχ, νὰ πεθάνγεις ἀν χρωστᾶς, ἀστρο, καὶ στὸ πλατύ τὸ κύμα νὰ βυθίσῃς πῆς τὰ δλοξανθά μαλλιά σου, πρὶν μᾶς ἀφήσης, τοῦ ζωταί τοῦ ἀστέρι, μὰ στηγμή σταμάτησε, σταμάτησε στὸ μεσουράνημα σου. Μά, θὰ τεθάνης, Μάρκο, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι, τοῦ αἰώνιου λιτρωτῆ.» Αν θέλῃς γὰρ μὲ πιστεύης, σὰν θὰ φθάσης στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, κάταξε δεξιὰ καὶ ἀριστερά: θὰ ίδῃς δύλα έλατα πυηλά, ποὺ περνοῦν στὸ δύψος δλο τὸ δάσος καὶ τὸ στολζούν μὲ τὴν πράσινη φύλλωσια τους. Ανάμεσα στὰ δύο έλατα είναι μιὰ πηγή. Σύρε μὲ τὸν Χάρατο πρὸς τὰ ἔκει, ζεπέζεψε καὶ δέσε τον στὸ δέντα ἀπὸ τὰ δύν δέλτα. Σκύψε οὔτερα πάνω στὴν πηγή, καὶ θὰ ίδῃς μέσα στὸ νερό τὴν πηγή, καὶ θὰ καταλάβῃς πότε θὰ σὲ πάρῃ ὁ Χάρατος.

ΑΛΦΡΕΝΤ ΝΤΕ ΜΥΣΣΕ

[Μετάφρ. ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗ]

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΚΡΑΛΙΕΒΙΤΣ²

Η τεν Κυριακή, καὶ ὁ Μάρκος Κράλιεβίτες ἔκανες αὐγινά. Πρὸιν ἀκόμα φανῆ ὁ ήλιος. Ξέφασε στὴ φέζα τοῦ Οὐρθίνα. Περνῶντας τὸ βουνό, σκόνταφτε διονύσιον δλοένα στὸν Χάρατος καὶ ἔκλαιε. Σκύψε οὔτερα πάνω στὴν πηγή, καὶ θὰ ίδῃς μέσα στὸ νερό τὴν πηγή, καὶ θὰ καταλάβῃς πότε θὰ σὲ πάρῃ ὁ Χάρατος.

«Εκανε ὁ Μάρκος δπως τού είπε ἡ Βίλα. Σαν ζέφυσε στὴν κορυφή, ἔκνταξε δεξιὰ καὶ ἀρι-

¹ Οὐρθίνος τὸ θηριόν της θαλάσσης ἀλλὰ ἡ γνωστὴ πεταλούδα.

² Απόστασμα τοῦ σερβικοῦ Επους «Μάρκος Κράλιεβίτες».

στερά και είδε τα δυό ψηλά έλατα, που πέρονούσαν στὸ ὄφος τὸ δάσος και τὸ στόλιζαν μὲ τὴν πράσινη φυλλωσιά τους. "Εσὺνε μὲ τὸν Χάρατς πρὸς τὰ ἑκεῖ, ἔπειτεψε και τὸν ἔδεσε σ' ἔνα ἀπ' τὰ δύο έλατα. "Υστερα ἔσκυψε πάνω στὴν πηγή, και μέσα στὸ νερὸν εἶδε τὴν μορφὴν του. Και σὰν εἶδε τὴν μορφὴν του, γνώρισε τὸ πότε θὰ πεθάνῃ και οἰλαίστας εἶπε: «Κόσμε ψεύτη! Θεαίο μου λουλοῦδι! Ήσουν ὥραιός και λίγο μονάχα σὲ χάρηκα, λίγο μονάχα; τραχσα χρόνια! Ήρθε ή ώρα ν' ἀφήσω τὸν κόσμο».

"Ἐτράβησε τότε τὸ σπαθὶ του και σίμωσε τὸ ἀλογὸν τὸν και μὲ μιὰ σπαθιὰ τὸν πῆρε τὸ κεφάλι, μὴ τυχὸν και πέση στὰ χέρια τῶν Τούρκων και τὸ βάλον σὲ ἀγγάρεια νὰ κουβαλῇ νερό και σὰν ἔσκότωσε τὸ ἀλογόν του, τὸ ἔθαψε, πιὸ καλὰ ἀπ' διὰ εἰχε θάψει τὸν ἀδελφό του τὸν Ἀνδρέα.

"Ἔσπασε σὲ τέσσερα τὸ σπαθὶ του τὸ κοφτερό, μὴν πέση σὲ χέρια τούρκικα και ὑπερηφανεύονται γι' αὐτὸ και τότε τὸν καταφίνται οἱ Χριστιανοί. Και σὰν ἔσπασε τὸ σπαθὶ του τὸ κοφτερό, ἔκανε τὸ κοντάρι του ἐφτὰ κομμάτια και τὸ ἔροιξε μέσα στὰ κλαδιά τῶν ἔλατων ὑπερα, πήρε μὲ τὸ δεξὶ χέρι τὸ ρόπαλό του τὸ ἀγκαδιθότ και τὸ πέταξε στὴ βαθειὰ θάλασσα, τὴ σταχτιά, λέγοντας: «Ἄν ποτε τὸ ρόπαλο αὐτὸ βγῆ ἀπ' τὸ νερό, τότε θὰ ξαναγεννηθῇ παλληκάρι σὰν ἐμένα!»

"Ἐροιξε λοιπὸν τὰ ὅρματά του, πήρε ἀπὸ τὴ ζώνη του ἔνα κομμάτι χορτὶ ἀγράριο, και ἔγραψε: «Ἐκεῖνος πού, περνῶντας ἀπὸ τὸ Οὐρβίνα, θὰ φθάσῃ στὴ δροσερὴ πηγή, ἀνάμεσα στὰ δύο έλατα και θὰ βοῇ τὸν Μάρκο τὸν ἀφοβό, ἃς μάθῃ πῶς δ Μάρκος εἶναι πεθαμένος. Απάνω του βρίσκονται τρία μεριδια χρυσάφι, και τί χρυσάφι! ὀλοκαίνουργια τάλαρα. "Ἄς πάρῃ τὸ ἔνα μεριδίο γιὰ νὰ θάψῃ τὸ κορμί μου τὸ ἄλλο μεριδίο νὰ τὸ ἀφιερώσῃ στὶς ἐκκλησίες και τὸ τρίτο στοὺς κουλούς και τοὺς τυφλούς, γιὰ νὰ γυρίσουν οἱ τυφλοὶ τὸν κόσμο και νὰ τραγουδοῦν και δοξάζουν τὸν Μάρκο».

Μετάφρασις Μ.

"Ἐγραψε τὸ γράμμα και τὸ ἀκούμπησε πάνω σ' ἔνα κλαδί, στὸ έλατο, ἔτσι ποὺ νὰ φαίνεται ἀπὸ τὸν δρόμο. "Ἐροιξε στὴν πηγὴ τὸ χρυσὸ καλαμάρι, ἔβγαλε τὸν πράσινο μανδύα τὸν και τὸν ἀπλωσε στὴ γλόη κάτω ἀπὸ ἔνα έλατο. "Έκανε τὸ σταυρὸ του, ἐκάδισε πάνω στὸ μανδύα, κατέβασε ὡς τὰ μάτια τὸν σκούφο του ποὺ ἦταν ἀπὸ δέρμα σαμόνιοῦ, ἔπιλωθης και πειὰ δὲν ἔξπυνησε.

"Ο Μάρκος, πεθαμένος, ἔμεινε στὴν δύχη τῆς πηγῆς, μιὰν ὀλόκληρη ἔβδομάδα. "Οποιος περνοῦσε ἀπ' ἑκεῖ κ' ἔβλεπε τὸν Μάρκο Κράλιεβίτς, τὸν νόμιζε ποιμένον" και ἀλλαζε δρόμο, μὴ τυχὸν και τὸν ἔπινήση. "Οπου ὑπάρχει εὐτυχία, ἑκεῖ εἶναι και ἡ δυστυχία και δύον εἶναι δυστυχία, ἑκεῖ ὑπάρχει και ἡ εὐτυχία. "Η τύχη ἔφερε τὸν ἡγούμενον Βάσο, τῆς δύσποτης ἐπικλησίας τῶν Χιλιάδων, ἀπὸ τὸ "Άγιον" Όρος, μὲ τὸν διάκονο τὸν Ἡσαΐα. Εἶδε ὁ ἡγούμενος τὸν Μάρκο και ἔγνεψε τὸν διάκονο: «Σιγά, παιδί μου, εἴπε, πρόσεξε μὴν τὸν ἔπινήσωμε, γιατὶ δ Μάρκος μπορεῖ νὰ κάμη πακό σὲ δύοιον τοῦ ταράξη τὸν ὑπὸ του, και νὰ μᾶς σκοτώσῃ και τοὺς δύο». "Ο καλόγερος, κυτάζοντας των, εἶδε ἀπὸ πάνω του τὸ γράμμα και τὸ διάβασε. "Ἔτοι ἔμαιδε πῶς δ Μάρκος ἦταν πεθαμένος. Επεξέγει τότε και ἀγγίξε τὸν ἀφοβὸ πολεμιστῆ, μὰ ἐκεῖνος ἦταν πεθαμένος ἡμέρες τώρα. Τὰ δάκρυα τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια τὸν ἡγούμενον, γιατὶ πολὺ λυπήθηκε τὸν Μάρκο. Τὸν ἔβγαλε τὴ ζώνη ποὺ εἶχε τὰ τρία μεριδια χρυσάφι και τὴ ζώνεται αὐτός. "Ἐπειτα σκέψθηκε ποὺ νὰ θάψῃ τὸν Μάρκο, και νὰ τί ἀποφάσισε. "Ἐφόρτωσε τὸν νεκρὸ στὸ ἀλογὸν του και τὸν ἔφερε στὴν ἀκρογιαλιά. "Ἐκεῖ τὸν τοποθέτησε σὲ μιὰ βάρκα και τὸν ἔφερε ζοια στὸ "Άγιον" Όρος στὴν ἐπικλησία τῶν Χιλιάδων. "Εδιάβασε τὶς νεκρώσιμες εὐχές και τὸν ἀπλίθωσε καταγῆς στὴ μέση τῆς δύσποτης ἐπικλησίας. Στὸ μέρος ποὺ δέρμος ήταν συνθέτις τὸν διάλογο ποὺ δονεῖ δλον τὸ ποίημα, συνθέτις ποὺ σβύνει τὴ λοχτάφα τοῦ κόσμου μέσα στὴν εὐγένεια τῆς Σολομικῆς τέχνης.

"Ἡ ίδια εὐγένεια ποὺ ἔχωριζε και τὸν ἀνδρωπὸ ποὺ γνωρίσαμε λίγο μόνον, διαν ἔρχοτανε στὰς Ἀθήνας, βουλευτὴς μιὰ φορὰ τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, στρατιώτης τῷρα τελευταῖς, γιὸ μιὰ στιγμὴ μόνον, δισ γιὰ νὰ φρέσῃ τὴν ἐθελοντικὴ στολὴ τοῦ Γαριβαλδινοῦ και νὰ ἔξεινῃ γιὰ τὸ ἀγαπημένο δνειρο. Θὰ τὴν ἔλεγα ἀριστοκρατικὴ τὴ ζώνη του δὲν ἡ λέξις ἦταν περιεκτικὴ τόσο, ποὺ νὰ μὴν τὸν ἀδικήσω. Γιατὶ ἀπὸ τὶς χάρες του περιτονῆτη ἦταν και ἡ καλωσόνη. Σωκράτη τὸν ἔλεγαν, και σὰν τὸν Σωκράτη τὸν ὅγαπησαν, και ἐσέρθοντα τὸν δυμίλια του.

"Ολον τὸν τὸ ἔργον, θώσε νὰ εἶναι καμιὰ τοιανταριά συνέται, τὰ περισσότερα ἀνέκδοτα. Πιστεύω γλυγόρα νὰ ἔκδοσθον δλα μαζὶ σὲ βιβλίο. Γνώμια εἶναι στοὺς λίγους ἀνθρώπους ποὺ διαβάζουν. "Ἐπειτα, κ' ἑκεῖνα ποὺ δημοσιεύθηκαν, ἦταν ὑπογραμμένα μονάχα μὲ τὸ ἀρχικὸν τὸν γράμμα Μ. "Οταν εὐρίσκετο σὲ περιβά-

ΤΟ ΔΣΧΔΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Α. Μαβίλης

Τώρα, γραμμένο εἶναι τ' ὄνομά του
ἀλάνω στῆς ὀλήθευτας τὸ σκοτάδι.

Ἀναπανέμονός στὰ πρόσθια τῆς ἐπανομένης χώρας τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ, ἔνας ἀριμονία, ποὺ μέσα σ' αὐτὴν τεξίδενε ἡ ζωὴ του παντοτεινά. "Ητον βλαστάρι κάποιας μυθικῆς γενιᾶς δ ποιητῆς ποὺ ἔφυγε ἀπὸ κοντά μας, πολλῆς ἀπόμακρης πνευματικῆς πατρίδος. Γι' αὐτό, πάντα ἔσκυψε νὰ δροσισθῇ στὸ νερὸ τῆς βρύσης

ποὺ μέσαδες ἀπ' τ' ἀγιο χῶμα τρέχει.

Τὸν δάνατον, τὸν ὄγκατησε δσο και τὴν ζωὴν. "Ισως αὐτὸν — ποὺς ξέρει — ὀλόκληρα βασύνεται. Κάθε του σονέτο — λήκυθος περιτεγνη ποὺ κρύψε μέσα τῆς σταλαγμένο κάποιο δρώματα ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα ἀνθια — εἶναι ζωγραφία κάποιας χαιρεσιούς, και ἀλλοτε ἐπίκλησης ποθενή τῆς αἰώνιας γαλήνης. Σπάνιο ἦταν νὰ μήν ἀπολογήσῃ δ λογισμός του τὸν παράμερο δρόμο, αὐτὸν ποὺ ἀποζητοῦσε και ἡ ψυχὴ του. "Ισως τὸν κόσμο νὰ τὸν ὄγκατησε γιατὶ πάντα τοῦ ἔδινε τοῦ δανάτου τὴν ἐλπίδα.

Και εἶτε ὑπομονητικὸς δουλευτής πεντελικοῦ μαρμάρου, εἶτε τῆς «ἄριας τοῦ δανάτου θωριάς» νοσταλγικὸς τραγουδιστής, μιὰ ἦταν πάντα ἡ τέληγη του, εὐγενικὴ και ἀφάνταχτη. Τὸ χρυσάφι, δουλεμένο ἀπὸ άξιο ποιητικὸ χέρι, ἔπαινε ἀλλην ὀξεῖα, μεγαλύτερη πολὺ: ἔχενοντες τὴν διστραφτερὴ λομπράδα του, γιὰ νὰ βινθίσουσε τὴ μάτια στὴ σκέψη, ποὺ μέσα στὴ σύντομη μορφὴ του σονέτου ἔζητησε τὴ σεμνὴ και ὑποβλητικὴ τῆς ἐδήλωσης.

Ἄστη ἡ ἀδιάκοπη, σὰν προσευχὴ, ἀτένισις στὴ γαλήνη τῆς ἀνυπαρθίας, εἶναι τόσο ταριχοτή μὲ τὸν στόχο του. "Αρμονικὴ ἡ ὁμοιοκατάληπτη λέξις, ποτὲ δὲν ἐπαναλαμβάνεται, και ἀπάλα διπλόνεται ἡ φίμα ἡ ἀπλῆ τῶν δικτῶν πρώτων στίχων. Και μέσα στὴν ἀπλότητα αὐτῆς, τόσο καλαίσθητο, και τεχνικὰ δουλεύεντη, νοιώθεις τὸν βαθύν ωυδό ποὺ δονεῖ δλον τὸ ποίημα, συνθέτις ποὺ σβύνει τὴ λοχτάφα τοῦ κόσμου μέσα στὴν εὐγένεια τῆς Σολομικῆς τέχνης.

Λον καλλιτεχνικόν, ἦτον διαφορετικός. Στὸ σαλόνι τῆς Κας Αύρας Θέρου, ἔνα βράδυ ἀπήγγειλε ἡ Κα Θεώνη Παππᾶ τὴν «Λήηθη». "Ηταν ἑκεῖ δ ποιητής. "Η ἀπαγγελλα εἴθησε τὴν ἐμοσφιά τοῦ ποιήματος. Και δ Μαβίλης, ὅταν σιώπησε τὴ εὐγενικὴ ἐφημηνύτρια, εἶπε: "Ἄπο σημερα δράχια ν' ἀγάπω τὰ ποιήματά μου.

Στὴ γη ποὺ κοιμάται, μιὰ σήλη, δράχια ἐπιτύμβια πλάκα, τὸν ταυριάζει. "Οχι μὲ κλῆμα νὰ τὸν ἀποχαιρετίσωμε. Μ' ἔνα σφίζμα τὸ χεριόν, νὰ ἔνοτισθούμε τὸν προφητικὸ λόγο του.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ Ο Γ'

ΜΙΑ μεγάλη φυσιογνωμία δχι ἀπλῶς τοῦ ἐλληνικοῦ πλήθους ἀλλά τοῦ ἐλληνικοῦ γένους εἶξελιπε κατά τὰς ποιησίμους αὐτὰς ἡμέρας, τὰς διοιάς διερχεται ἡ Ἑλλάς. —Ο Πατριάρχης Ιωακειμ ἔσκυψε ποτὲ ποτέ τὸν παντοτεινην ἡλικίαν, ἀφοῦ ἐδοκίμασε μαζὶ μὲ τὰς μεγάλας ἀποτυχίας και τὰς μεγάλας πικρίας. Εκ τῆς ἀφανούς γεννητεως του εἰς μίαν πολίχηνην τοῦ Βοσπόρου οὐδεὶς ἰδίνατο νὰ προματεύσῃ τὸν ἐπιβλητικὸν γενάρχην διοιός εἶξελιγή μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. Υπὸ τῶν γονέων του προωθήθη δια τὸ ιερατικὸν ἔνδυμα. Έκ φύσεως εἶχε προ-

που μετά 5 πυροβόλων, 2 μυδοαλλιοθόλων πρός άνα-
πτηριν της θέσεως.

Ἡ μάχη ἦρξατο τὴν δινοῦντὴν ὁραν καὶ διῆρ-
κεσσος μέχρι τῆς νυκτὸς. Ἡμεῖς ἐτηρήσαμεν τὰς θέσεις
μας ἀποκρυφουσθέντος καθ' ὅλην την γραμμὴν τοῦ
ἐχθροῦ μετα πολλῶν ἡμιών. Ἡμεῖς εὐφίσκομεθα ἐπὶ
τῶν ὑγιατῶν τῆς δημιοσίας ὅδον Ἰωαννίνων καὶ ἔξι-
κονύμεθα μέχρι τῶν κάτωθι τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς
θέσεων. Κατα τὴν αὐθέντην ὥραν ὁ ἔχθρος ἐτετέθη καὶ
κατα τοῦ ἐν τῇ θέσει Λυγκαΐδες εὐδιόκημένον ἐτέθον
Γαριβαλδίνου σώματος ὑπὸ την διοικησιν τοῦ Πιτί-
νου Γαριβαλδη. Καὶ ἐκεῖ ὁ ἔχθρος ὑπεκρύσθη. Τὸ
πτ̄ ἐμὲ σῶμα ἐβοιθήθη καὶ ὑπὸ τῶν Κρητῶν ὑπὸ την
διοικησιν τοῦ Ἀριστ. Κριόν. Χρ. Μακρη καὶ ἄλλων.
Τὸ πτ̄ ἐντὸς αὐτοῦ ἐπέλιμπτον ἐπορεύεται. Οἱ πορεύοντες

Τὸν υπὲρ σώματα επολεμήσεν πρωτικῶς. Οὐ αρχηγὸς τοῦ ἐπιτάλειου μοῦ τοιγματόρχης Κί. Μπαρδόπουλος τραυματίσθησε ἀπὸ τῆς πρωτικῆς ὑπὸ σφαίρας ἔξιτολονθησε διευθύνων μετ' ἐμοῦ μέλαι πέρατος τῆς μάχης. Ἐσχον πολλὰς ὄπωλειας. Τὴν ἑπάδιον 28, οἱ Τούρκοι ἀνερχόμενοι εἰς δύο περιοικαὶ καὶ ὑπόστηρισμένοι καὶ ὑπὸ μεγάλων τοπομαχικῶν πυρθόρων ασφαλῶς βαλ- λόντων ἀπὸ τῆς θέσεως Καστόρτη ἐπετέθησαν ἀπὸ τῆς χορωνῆς μετ' ὀλον τῶν δυνάμεων τον. Οὐ τοιγματόρχης Μπαρδόπουλος ἐπληγώθη ἐπ' νέου καὶ μετ' ὀλίγον ἐτραυματίζομην καὶ ἔγιν. Μετεφέρθημεν πρὸς ἐπιθεσιν τῶν τρομάτων μας καὶ ἡ διευθύνων ἀδινατούντων πλέον ἥμαν διετέθη εἰς τὸν Πατινόν Γαριβαλδην. Ο Γαριβαλδης χρειατη τὴν γέφυραν Καμπρέ Αγάθην μετ' αὐτοῖς καὶ μέγα μέρος τον ὑπὲρ σώματος.

Τοπολολίω τους ἐκτός μάχης τεθέντας κατά τὰς τρεῖς ήμέρας εἰς διακοσίους, τῶν δποιών θέλω σᾶς στειλῦ, ὅταν δυνηθῶ ἀπορῆ κατάστασιν. Τὸ τραῦμα μου ἐλαφρόν και ἐπίτισθ, ὅτι μετὰ τριήμερον περίπου θεραπεύω θέλω ἔξανταυθήσῃ τὴν αὐτοτρόφουσαν πολεισιήν μου δοδών.

Ο δεχηγὸς τῶν Ἑλλήνων Γαριβαλδινόν
Α. Ρώμας

Χλοις, 30 Νοεμβρίου.—Σήμερον από πρωιάς ἔχθρος επετεύθη κατά τοῦ χωρίου Καρυαῖς από δύο σημείων και ἀπέκρουσθη. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐτραυματίσθη εἰς μόνον ἑλάρωρς. Τὴν μεσημβρίαν ἔγενετο ἐπιθεσις καὶ τοῦ τότε ἡμετέρων ἐν Αγ. Γεωργίῳ ἀπέκρουσθησαν πάλιν ἔγκαταλείψαντες δέ και νεκρούς. Ἐν Δῆλῳ τὸ ἔξ 82 Κορητῶν οδώμα ἔξεδισε τὸν ἔχθρον και τατέλασε τὰ ἄνωθεν ὑψώματα. Κατὰ τὴν συμπλοκὴν ταῦτην ἐφονεύθησαν περὶ τοὺς 15 Τούρκοι και ἐπληγωθῆσαν δύο άλλοις. Κατὰ δὲ τοιούτους Κορητᾶς

Διευδυννήσεις στρατού κατοχῆς

Ο πόλεμος, ποὺ μᾶς ἐπήρε συνεγάτιας, ἕπαλλήλους, ἔργατας τοῦ τυπογραφείου, μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἔξακολουθήσωμεν τὴν ἔκδοσιν τῶν «Παναθηναίων» κατὰ μῆνα, προσωρινῶς, διὸν διαρκεῖ ἡ κατάστασις αὐτῆς. Θὰ είναι καὶ τὰ «Παναθηναῖα», μαζὶ μὲ δόλους, ἥχω τοῦ πολέμου μέσα στὸ πλαίσιον, ποὺ ποέπτε γὰρ ἔνα πειριδιώδην.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Σάββατον 1 Δεκεμβρίου. — Κατὰ τηλεγράφημα τοῦ στρατηγοῦ Ριτσιωτῆ Γαριβάλδη καὶ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου ἀρχιγοῦ τῶν Ἑλλήνων Γαριβαλδινῶν Α. Ρώμα, τὰ ὑπὸ αὐτοὺς σώματα διὰ λυσσώνας ἐπιθέσεως ἀπὸ τῆς 4 πρωΐας ἡρας τῆς 28ης Νοεμβρίου μέχρι τῆς 10^{ης}, κατά τάγματος Τούρκον ἐξ 800 ἀνδρῶν κατέχοντος τὸ Δρίσκον καὶ Μάζι μετὰ πολλῶν ὀχυρωμάτων καὶ 2 πυροβόλων ἐν Βίγλα διεπόπισαν τὸν ἔχθρον καταδιώξαντα αὐτὸν μέχρι τῆς πεδιάδος τῶν Ιωαννίνων.

Την γενικήν ἀρχηγίαν τοῦ σώματος είχεν αὐτὸς ὁ Ρώμας, προσπορεύθη δὲ ἐπὶ κεφαλῆς ὁ ταγματάρχης Μπαρδόπουλος. Ἐφονεύθησαν καὶ ἔτρωνται οἱ συνελήφθησαν περὶ τοὺς 40, συνελήφθησαν καὶ Τούρκοι αἰχμάλωτοι.

Απώλειαι Τούρκων μεγάλαι.

Κατελήφθησαν θέσεις ακτῆς λίμνης και Βίγλας.

Ανδρεία ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν ὑπαράμιλλος. Ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης κατελήφθησαν ὅπλα πολλά καὶ λάφυρα.

Σάββατον Ι Δεκεμβρίου. — Διὰ μεταγενεστέρου δὲ τηλεγραφήματος τοῦ σπατηγοῦ Ριτσιώη Γαριβαλδή ὡραν 10 π. μ. τῆς 29 Νοεμβρίου ἀγγέλλεται διὰ ταῦτα προσεβλήθησαν καθ' ὅλην τὴν γραμμήν, ἵνως δέ, κατὰ τὸ ἀριστερὸν τοῦ κέρας. "Η διαγωγὴ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ὑπῆρξε τελεῖα. "Εσχεν τοο τραυματίας καὶ φρουριμένους. Λίτ' ἐτέρού τηλεγραφήματός του τῆς αὐτῆς ἡμέρας ημιρομηνίας, ὥραν 5 μ. μ. ἀναφέρει διὰ τοῦ προσβληθείς υπὸ δυοῖς Τούρκον, Ἰγνασσάδην νά μέτοσονδην πρὸς τὸν ποταμὸν Νιόπτα-
μον εἰς ἐπότασιν 3 χιλιομέτρων ἀπὸ τῶν προγενεστέ-
ρων αὐτοῦ θέσεον.

**Φιλεππιάς, Ι Δεκεμβρίου ώρα 12.10' π. μ. — Συμ-
πληρωθούντες τὰς διὰ κχεσινοῦ δελτίου πρηθυφορίας
ήμηρον, οἱ ανθρώποι μὲν διεύθυναν τὴν θέσην τῶν
εἰδονότων στρατιών, οἱ δὲ ηρώες ἐπιθέσεως τῶν
εὐζωνικῶν τομάτων διά τῆς λόγχης.**

Κατά την φυγή των οἱ Τούρκοι εγκατέλειψαν πλήν
3 τηλεβόλων και ἑτερα 4 μετὰ μεγάλης ποσότητος
ὑλικοῦ. Σημειῶν οἱ Τούρκοι υποχωρήσαντες ἐξ Πε-
στῶν καὶ καθ' ὅλη τὴν γραμμήν, κατέφυγον εἰς τὰ
περὶ τὰ Ιωαννίνα ὄχηδα αἰσθῶν. Οὐδὲν ἐμὲ στρατός
κατέλαβε θέσεις ἔναντι τῶν ὄχυρών τούτων.

Τὰ περὶ τὸν Δρίσκον ἔθελοντικά σάματα ἐπιούραντα διὰ τῆς ποδὸς τὰ ὀγυρός Γαστερίτης δράσεώς των ὑπερ- τέφας ἐχθρικάς δυνάμεις ἡνάγκασθησαν νὰ ὑποχω- οῦσισμα.

Αρχηγὸς τῆς Ἡπείρου
Σαπονιώτας

Ο πόλεμος, ποὺ μᾶς ἐπῆρε συνεργάτας, ὑπαλλήλους, ἐδγάτας τοῦ τυπογραφείου, μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἔξακολουθήσωμεν τὴν ἔκδοσιν τῶν «Παναθηναϊών» κατὰ μῆνα, προσωρινῶς, δοσον διαρκεῖ ἡ κατάστασις αὐτῆς. Θὰ εἶναι καὶ τὰ «Παναθηναϊα», μαζὶ μὲ δῶνες, ἥκω τοῦ πολέμου μέσα στὸ πλαίσιον, ποὺ πρέπει νὰ ἔχῃ ἔνα περιοδικόν.